

Knjižničarske novice

letnik 28; številka 3, 2018

Kazalo

3	(Za)pisana ustvarjalnost
6	Visokošolske knjižnice in mobilne storitve
8	Vrednotenje znanstvenih del v okviru odprte znanosti
14	Sonce, morje in knjižnice
17	Nova vizija 2018-2020: Proaktivna splošna knjižnica
18	Podelitev strokovnih nazivov v knjižnični dejavnosti v letu 2017
20	Prvih sto let Centralne pravosodne knjižnice 1918 – 2018
25	Natečaj Branju prijazna občina se nadaljuje
26	Novembra v splošnih knjižnicah praznujemo
28	Goropevškova priznanja in Goropevškove listine
30	Ljubitelji knjig, knjižni molji, ali preprosto bralci?
32	Priporočiti ali ne priporočiti?
35	Gremo se zmigat
36	Ko knjižničar na rajšo gre
38	Z Društvom bibliotekarjev Gorenjske po poteh kulturne dediščine Poljanske doline
41	Natečaj za nagrade Kalanovega sklada
42	V »Domu tisočerih zgodb«

»... umetnost ne živi v roki,
temveč v srcu, v izkušnji in v
spoznanju.«

(Ivan Cankar)

Drage bralke in dragi bralci Knjižničarskih
novic,

v tem letu skupaj praznujeta Ivan Cankar
in Slovenska bibliografija. Če je Ivan
Cankar največji mojster slovenske besede,
je Slovenska bibliografija za knjižničarje
zagotovo steber stroke. Prav zato se obema
v Knjižničarskih novicah poklanjamo.
Slovenski bibliografiji posvečamo
naslovnico, Ivanu Cankarju pa našo
sredico. Pa naj bo dovolj z moje strani,
naj se tokrat sliši vaš glas! Vabim vas, da
na razglednice, ki jih najdete v sredici,
napišete vaše misli, vaše želje in utrinke ter
jih pošljete Ivanu Cankarju, ki zdaj prebiva
tudi v Narodni in univerzitetni knjižnici.
Kdo ve, morda pa vas le preseneti njegov
odgovor ...

Prijetno branje,

Mojca Trtnik
odgovorna urednica

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana; Za knjižnico: Martina Rozman Salobir; Odgovorna urednica: Mojca Trtnik (e-pošta: mojca.trtnik@nuk.uni-lj.si); Uredniški odbor: Branka Kerec, Meta Kojc, Bojana Medle, David Ožura, Veronika Potočnik, Sabina Šolar, Magdalena Svetina Terčon, Damjana Vovk; Oblikoval in tehnično uredil: Matej Zorec; Tisk: COLLEGIUM GRAPHICUM d.o.o., Ljubljana; Ilustracija na naslovnici: Matej Zorec: 70 let Slovenske bibliografije; Naklada: 260 izvodov

Navodila za pripravo prispevkov so dostopna na spletnem portalu Knjižničarskih novic.

<http://old.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/v2/ObvestiloAvtorjem.aspx>

Za nenamerne tiskarske napake se vam že vnaprej iskreno opravičujemo.

Naročila in odpoved tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic knjiznicarske.novice@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-148 Naročnina za leto 2016: 50,00 EUR za tiskano obliko & 1 brezplačen dostop do elektronske oblike, 30,00 EUR za dostop do elektronske oblike.

(Za)pisana ustvarjalnost

Boris Rifi

Narodna in univerzitetna knjižnica
boris.rifi@nuk.uni-lj.si

70 let Slovenske bibliografije

V članku je podan kratek pregled dela v oddelku Slovenska bibliografija v zadnjih sedemdesetih letih. Osrednja naloga Slovenske bibliografije je oblikovanje in izdajanje tekoče in retrospektivne narodne bibliografije. Tekoča bibliografija s popisi časopisja, knjig in muzikalij je začela izhajati leta 1948 v enem zvezku za obdobje 1945-1947. Letos praznujemo 70 let od izida prve tekoče Slovenske bibliografije. Avtor opisuje tudi današnje delo in načrte za prihodnost.

Od rojstnega dne do danes

Bibliografski oddelk je začel delovati že med drugo svetovno vojno v zametkih oblikovanja nacionalne vloge narodne knjižnice. Njene temelje je s popisom zbirke slovenike postavil že Matija Čop, hkrati pa je z osnovanjem kataloga omogočil izhodišče za izdelavo bibliografije. Uradno je bil oddelk ustanovljen po uredbi Narodne vlade Slovenije oktobra 1945, ki je Narodno in univerzitetno knjižnico razglasila za osrednjo slovensko knjižnico s temeljnim poslanstvom, med drugim je poudarjena tudi izdelava nacionalne bibliografije in

zbiranje obveznega izvoda slovenskih tiskov.¹

Nacionalno razumevanje bibliografije in njene družbene refleksije nacionalnosti obširneje obravnava V. Mišković v katalogu *Na začetku je (bila) knjiga* ob istoimenski razstavi². Urejeni seznam knjig z glavnimi bibliografskimi podatki segajo daleč v preteklost. V NUK-u najdemo inkunabulo iz leta 1494, obsežno bibliografijo s sedem tisoč deli in devetsto dvainosemdesetimi imeni avtorjev, ki bi lahko tedanje izobražence na Kranjskem seznanila z bibliografijo kot vzorčnim virom za referenčno delo. Do

70
let
Slovenske
bibliografije

povojnega obdobja, s katerim začnemo šteti leta našega delovanja oddelka, so pot tlakovali mnogi prizadevni posamezniki. Pod prve Slovenske bibliografije se je podpisala urednica Štefka Bulovec, z urednikovanjem so nadaljevali Janez Logar, Ančka Posavec, v šestdesetih tudi Boža Pleničar, Jože Munda, Majda Ujčič, Lidija Wagner in mnogi drugi, ki so svojo pot že zaključili ali pa delo predhodnikov le še nadaljujejo. Formalne in vsebinske kriterije bibliografskih zapisov za knjižnično gradivo so gradili postopno, s praktičnim delom, z globoko nacionalno zavestjo in ob sledenju vsega, kar so Slovenci napisali, tudi izven meja Slovenije. Zbiranje in popis takšnega gradiva za narodno bibliografijo je bilo pred osamosvojitve Republike Slovenije v nasprotju z nabavno politiko drugih jugoslovanskih republik in tudi v nasprotju

¹ Slovenska nacionalna knjižnica / Eva Kodrič-Dačić. V: Knjižnica. - ISSN 0023-2424. - Letn. 49, št. 3 (nov. 2005), str. 139-153. COBISS.SI-ID 224318208

² Na začetku je (bila) knjiga : bibliografija na Slovenskem / [avtor besedila Veselin Mišković ; fotografije Milan Štupar, Mitja Kolarič]. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2010. COBISS.SI-ID 252686592

Natančna definicija obsega podatkov je potrebna zaradi razvoja digitalnega okolja, ki ne upošteva več le podatkov iz ISBD opisa, pač pa vse bolj vključuje tudi druge podatke, npr. kodirane podatke, gesla, podatke iz zaloge, ipd.

z zakonodajo. Velik mejnik in izziv za bibliografijo kot vir informacij predstavlja prehod iz klasičnega listkovnega kataloga v računalniški knjižnični katalog leta 1988. Bibliografija v času klasičnih listkovnih katalogov nastaja kot tiskana bibliografija po urejanju, abecediranju, večkratnem pregledovanju in pretipkavanju listkov za tisk Slovenske bibliografije.³ Bibliografsko delo je oblikovanje ustreznih vsebinskih skupin, pripadajočih obsegov števila bibliografskih zapisov, ustreznega vsebinskega uvrstitvev in abecedno-imenska razvrstitvev opisanega gradiva. Podobno poteka delo tudi v današnji - digitalni dobi. Nasledniki danes nadaljujemo z zbiranjem gradiva, pregledovanjem, vrednotenjem, izbiranjem, katalogizacijo v sistemu COBIB, redakcijo bibliografskih zapisov in objavo oz. harvestiranjem bibliografskih zapisov iz kataloga NUK-COBIB na portal Slovenska bibliografija. Poleg bibliografskih zapisov iz kataloga COBIB so bile v preteklih letih vse tiskane Slovenske bibliografije preslikane, slike obdelane z optično prepoznavo znakov, razrezane, obrezane in ustrezno kategorizirane. Po celotnem besedilu tako lahko iščemo hkrati po celotnem korpusu Slovenske bibliografije. Digitalni medij omogoča bibliografiji mnogo večjo dostopnost in uporabnost, delno ali v celoti spremeni strukturo opisa po ISBD glede na tiskane bibliografije in v elektronskem okolju odpira številne možnosti izbiranja podmnožice bibliografskih podatkov ali kar bibliografije po predhodno definirani poizvedbi. Omogoča izbiranje različnih standardnih prikazov bibliografskih zapisov, povezovanje bibliografskih podatkov, izvoz in nadaljno delo z zapisi. Vse navedeno, in še mnogo več, ni le želja nacionalne bibliografije; je nujen pogoj za uporabnost bibliografskih podatkov in izgradnjo zaupanja vrednega vira uporabnikom

različnih generacij digitalne dobe. V praksi pomanjkljivi podatki v bibliografskih zapisih pogosto onemogočajo implementacijo sodobnih modelov, kot sta FRBR in RDA, zaradi česar bo potrebna rekatalogizacija že obstoječih bibliografskih zapisov. Povezljivost sorodnih bibliografskih podatkov, ki jih obetajo novi modeli, za bibliografijo niso nekaj novega. Opombe so v posamezni bibliografiji ustrezno prilagojene konceptu bibliografije. Tudi v tiskanih bibliografijah pogosto močno razširjajo opis s sorodnimi bibliografskimi podatki v odnosu do enote v glavnem opisu, kot so podatki o izvornih naslovih, kazalnih, ponatisih, izvedenih delih, ocenah knjig v člankih, ipd. Sorodni podatki se pogosto med seboj prepletajo (npr. digitalna podatka DOI in URL v bibliografskem zapisu za tiskane članke).

Med obliko in vsebino ali »bibliografski zapis«

Prvi zvezek Slovenske bibliografije 1945-1947⁴ se pri bibliografskih opisih knjig naslanja na tedanja pravila za katalogizacijo Abecedni imenski katalog.⁵ Za strokovnjake, ki še danes iščemo po starejših bibliografijah in katalogih bo zanimivo, da uvod bibliografije posebej opozarja na sodoben pristop k alfabeteranju po prvi besedi naslova in ne po prvi samostojni besedi, kot je bilo v

navadi dotlej (npr. Slovenski poročevalec, ne: Poročevalec, Slovenski). Format bibliografskega opisa se je z leti večkrat spremenil, v skladu s spremembami v pravilih abecedno imenskega opisa in v skladu s potrebami po posameznih podatkih v bibliografskem opisu, katerega obseg je s časom le še naraščal. Z vidika bibliografije natančen obseg bibliografskih podatkov ni bil nikoli dokončno določen, čeprav praviloma za sloveniko, torej tudi za Slovensko bibliografijo, velja praviloma popolni bibliografski nivo.⁶ Natančna definicija obsega podatkov je potrebna zaradi razvoja digitalnega okolja, ki ne upošteva več le podatkov iz ISBD opisa, pač pa vse bolj vključuje tudi druge podatke, npr. kodirane podatke, gesla, podatke iz zaloge, ipd. Posebej v redakcijskih procesih so bili v preteklosti nekateri podatki deležni večje pozornosti (npr. naslov, primarni avtorji, založnik, leto izida), drugim podatkom bibliografija zaradi celostnega pregleda in uporabnosti še vedno sledi (tiskarna, opombe o predgovorih, opombe o bibliografijah, UDK za razvrščanje v bibliografiji, ipd.). Tretji, med njimi posebej kodirani in normirani podatki, pa so predvsem zanimivi posebej v elektronskem okolju (npr. jezik dela ali izvornika, literarna zvrst, izvorni naslov, celoten vsebinski opis, ipd.); za le-te je značilna višja manipulativnost, ki zahteva

³ Letno poročilo NUK. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 1947-1960, 1969-1970, 1972-1973

⁴ Slovenska bibliografija 1945-1947 / Narodna in univerzitetna knjižnica. - Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1948

⁵ ABECEDNI imenski katalog. - Ljubljana : Državna založba Slovenije, 1947. COBISS.SI-ID 745473

⁶ PREKAT : priročnik za enostavno uporabo katalogizacijskih pravil / uredili Zlata Dimec, Matjaž Hočevar, Irena Kavčič. - 1. popravljena izd. - Ljubljana : Narodna in univerzitetna knjižnica, 2001. COBISS.SI-ID 112306944

⁷ ŠUŠTERČIČ, Marjeta: Izbor gradiva za Slovensko bibliografijo : s posebnim poudarkom na selekciji člankov / Marjeta Šušterčič, Boris Rifl. - Graf. prikazi. - Dostopno tudi na: http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si/Izvodi/K1004/Sustercic_Rifl.pdf. - Bibliografija: str. 134-135. - Izvleček ; Abstract. - V: Knjižnica. - ISSN 0023-2424. - Letn. 54, št. 4 (dec. 2010), str. 119-135. COBISS.SI-ID 255254784

70 let Slovenske bibliografije na
DEBATNI KAVARNI
 na 34. Slovenskem knjižnem sejmu

Bibliografija v knjigi: pogovor z raziskovalcem, založnikom, koordinаторjem
 za osebne bibliografije in bibliografom

četrtek, 22. november 2018, ob 11. uri
Cankarjev dom

Konferenčna dvorana M1
 (Mala galerija, l. preddverje)

bolj preverjene, definirane podatke in šele
 zatem omogoča medsebojno povezovanje.

Pomembna je celostna in enakovredna
 obravnava knjižničnega gradiva. Že prvi
 zvezek Slovenske bibliografije 1945-1947
 prinaša kriterije, selekcijsko politiko za
 nacionalno bibliografijo, ki se je z leti še
 izpopolnjevala. Knjižnični uporabnik
 iz natančno izdelane bibliografije lahko
 marsikaj izve. Vsaka bibliografija potrebuje
 svoj uvod, v katerem so podani okviri
 in definicije za izbiro bibliografskih
 zapisov. Potreba po strožji selektivnosti
 gradiva za Slovensko bibliografijo izhaja
 tudi iz uporabniške izkušnje, saj vsega ni
 mogoče pregledati, upoštevati, prebrati
 ali citirati. Na drugi strani pa je priprava
 bibliografije z zapisi, ki bi jih uporabnik
 kasneje z visoko verjetnostjo moral izločiti
 zaradi nerelevantnosti, zgolj potrata časa
 za bibliografe in uporabnike. Podobna
 racionalizacija se v razvoju Slovenske
 bibliografije zgodi tudi z obsegom
 bibliografskega opisa. Če se tu omejimo
 le na knjige, lahko v začetnih povojnih
 bibliografijah opazimo kratke bibliografske
 opise. V šestdesetih in sedemdesetih letih
 postanejo bibliografski zapisi precej bolj
 obsežni. V bogatih opombah najdemo
 mnogo podatkov o ocenah knjig (navedbe

člankov h glavnemu opisu knjige), izčrpne
 opise vsebin, zlasti naslove in avtorje pesmi
 ali kratkih zgodb, podobno najdemo tudi
 izpisana kazala, npr. pri zbornikih, in še bi
 lahko našteval.

Selektivnost gradiva je torej nujni del
 procesa priprave bibliografije, tudi pri
 najbolj izčrpnih bibliografijah. Običajno
 je pozicionirana med doseganjem
 enotne kvalitete in kvantitete pri pripravi
 bibliografskih zapisov za dano gradivo,
 ki ustreza zastavljenim izhodiščnim
 selekcijskim kriterijem. Z drugimi
 besedami, selektivnost je vsakokratni
 način vrednotenja gradiva znotraj danih
 osnovnih kriterijev slovenike za Slovensko
 bibliografijo⁷, ki pa so kratki, enostavni
 in v principu zapisani tudi v Zakonu
 o obveznem izvodu. S povečevanjem
 založniške produkcije knjižničnega gradiva
 in ob kadrovskih omejitvah je torej
 selektivnost edina rešitev.

Vse je preteklost. Gledamo v prihodnost

Slovenska bibliografija v zadnjih dveh letih
 več časa namenja urejanju bibliografskih
 zapisov knjig, ki so izšle v obdobju
 1900-1945; začeli smo z vključevanjem

zapisov e-knjig, spremenili smo spre-
 mljanje in opis serijske publikacije po
 vsakoletnem zaključenem letniku (prej:
 en bibliografski zapis v ločeni bibliografski
 bazi za vsak letnik serijske publikacije,
 zdaj urejamo le en zapis po ISBD v
 katalogu COBIB). Nekoliko ob strani
 tako ostaja katalogizacija člankov, ki pa
 bi z načrtovanim urejanjem protokola
 za harvestiranje optimizirala delo z
 neposrednim harvestiranjem že kreiranih
 bibliografskih zapisov na portal Slovenske
 bibliografije. Ob tem velja poudariti
 tudi dolgoročni in strateški razmislek po
 predlogu dr. Sonje Svoljšak, in sicer o
 Slovenski bibliografiji kot segmentu ali
 naboru bibliografskih zapisov znotraj
 baze COBIB+, saj je tako podprto tudi
 vzdrževanje programske opreme in
 ohranjanje bibliografskih zapisov.

Slovenska retrospektivna bibliografija
 knjig prispeva k brisanju meje med levo
 in desno zgodovino Slovenije. Že po-
 zabljeni, nekatere redke enote, ki so iz
 kakršnih koli okoliščin (proces konverzije,
 manjkajoči listki, založene knjige, itd.)
 izpadle pri retrospektivnih konverzijah in
 implementacijah, so prvič katalogizirane.
 Nekateri bibliografsko neprepoznavi zapisi
 iz retrospektivnih konverzij so redaktirani.
 Največ bibliografskih enot je po redakciji
 povezanih z ustreznim ID-jem, vse pa so
 urejene in izenačene tudi v vzajemni bazi
 COBIB. Prizadevamo si, da bi zaključen
 korpus Slovenske retrospektivne bibliografije
 1900-1945 čim prej lahko objavili.

V delu je redakcija 295.000-ih člankov
 iz obdobja 1797-1945. Gre za kratke
 bibliografske zapise s podatki o avtorju,
 naslovu, impresumu in vsebinski skupini.
 Bibliografi so se v redakciji v prvi fazi
 osredotočili na vnos že diagnosticiranih
 napak uporabnikov, na urejanje kodne
 tabele znakov in predvsem na pravičen in
 enoten zapis avtorja. Ob tem razmišljam
 tudi o možnostih povezovanja z
 normativno datoteko avtorjev. Pred objavo
 bi radi uredili še redakcijo po viru, to je po
 naslovu serijske publikacije. V izdelavi je
 uporabniku prijazen vmesnik Slovenske
 bibliografije za prikaz in manipulacijo
 bibliografskih zapisov. ●

Želeli bi izpeljati proces redakcije zapisov iz vzajemne baze, za katere v NUK-u
 nimamo knjig in jih podobno kot članke neposredno vključiti na portal Slovenske
 bibliografije iz vzajemne baze.

- 295.000 člankov med 1797 in 1945
- 206.800 knjig med 1945 in 2015 – v zadnjih letih več kot 6.000 knjig letno
- Slovenska bibliografija knjig 1900-1945 v nastajanju
- več kot 2.000 naslovov časopisov letno
- več kot 480.000 člankov med 1991 in 2017 – več kot 10.000 člankov letno

Visokošolske knjižnice in mobilne storitve

Ksenija Rivo

Knjižnica Pedagoške Fakultete
ksenija.rivo@gmail.com

Visokošolske knjižnice imajo ključno vlogo pri zadovoljevanju informacijskih potreb svojih uporabnikov (študentov in raziskovalcev) in zato ni dvoma, da morajo v skladu s svojo vlogo slediti spremembam sodobne družbe. Naraščajoča uporaba digitalnih informacij visokošolskim knjižnicam predstavlja nove izzive, saj je novo digitalno okolje ustvarilo tudi nove uporabnike oz. novo tehnološko generacijo, t. i. »milenijce«. Za to generacijo je značilno, da jim je ljubša elektronska interakcija z drugimi ljudmi prek e-pošte in besedilnimi sporočili od osebne interakcije. Takšna (elektronska) interakcija vključuje tudi informacijsko komunikacijsko tehnologijo (IKT) kot so namizni in osebni računalniki, pametni telefoni, družbena omrežja in wi-fi omrežje. To dejstvo je pomembno za zagotavljanje novih storitev v visokošolskih knjižnicah.

Zimmerman (2012) v svoji raziskavi ugotavlja, da predstavniki nove generacije večinoma uporabljajo prenosni računalnik in ga pogosto vzamejo s sabo v knjižnico, kjer izkoristijo Wi-Fi omrežje; kjer Wi-Fi omrežja ni, uporabljajo za iskanje informacij pametne telefone. Pametni telefoni so priročni zaradi njihove majhnosti in prenosnosti in sodobni uporabniki ga za pridobitev informacij o gradivu raje uporabijo (informacije pridobijo z uporabo interneta oz. spletnega brskalnika), kot osebno v knjižnici. Prednost današnjih visokošolskih knjižnic je tako med drugim tudi v ponudbi brezplačnega Wi-Fi omrežja. Sodobna knjižnica mora torej zagotavljati prostor in brezplačno Wi-Fi omrežje, kjer bi uporabniki raziskovali s svojimi prenosnimi računalniki in pametnimi telefoni.

Vpliv digitalne tehnologije sicer vodi v vedno večjo uporabo digitalnih medijev, vendar so različne raziskave (ARFIS, 2018; Soroya in Ameen, 2018) pokazale, da študenti še vedno v študijske namene pogosto uporabljajo tiskano gradivo. Soroya in Ameen (2018) na podlagi rezultatov njune raziskave ugotavljata, da sodobni uporabniki

v prihodnosti pričakujejo neke vrste »hibridno knjižnico«, ki bi na eni strani nudila podporo pri informacijskem opismenjevanju in pri raziskovalnem delu (predvsem z izobraževanji za uporabo večjih podatkovnih zbirk), druge storitve pa ne nujno na lokaciji knjižnice, temveč tudi v online izvedbi, ki bi bila dostopna kadarkoli in kjerkoli. V svojih storitvah mora ponujati poleg tiskanega gradiva tudi online gradivo oz. e-vire. Slednje bi bilo lahko na voljo tudi v mobilnih različicah. Kljub temu, da študenti posvečajo zelo malo časa branju e-knjig in e-revij, pričakujejo od visokošolskih knjižnic ponudbo mobilnih storitev, ki jih bodo lahko uporabljali s svojimi mobilnimi napravami, kot so pametni telefoni in tablice. Nekatere visokošolske knjižnice so zato že začele upoštevati značilnosti uporabnikov nove spletne generacije z vzpostavljanjem odprtodostopnih digitalnih repozitorijev, ki ponujajo elektronska zaključna visokošolska dela in z integracijo QR kode v storitve, kot so dostop do spletnih znanstvenih revij in knjig ali knjižničnih razstav.

Sodobna visokošolska knjižnica tako ne deluje več le na fizični/prostorski

ravni, temveč vsebuje tudi virtualno komponento. Svoje prostore nudi ne le za izposajo tiskanega gradiva, temveč tudi za študij s tehnološkimi orodji, ki jih imajo v lasti njihovi uporabniki. Elektronski viri so nujna sestavina njenih storitev, pomembno je le, na kakšen način zagotavljajo njihovo uporabo (spletna stran knjižnice, oddaljen dostop, mobilne različice). Z veliko razširjenostjo pametnih telefonov bi bilo smiselno umestiti v svoje storitve tudi mobilno ponudbo, saj vedno več večjih založnikov kot so EBSCO, SpringerLink, ProQuest in JSTOR ponuja svoje mobilne aplikacije. Ker omenjene aplikacije zahtevajo poseben način prijave in uporabe, bi bila v okviru informacijskega opismenjevanja in promocije potrebna tudi izobraževanja uporabnikov za njihovo uporabo (bodisi v obliki spletnih video navodil, spletnih vodičev ali v obliki predavanj z emulatorji mobilnih operacijskih sistemov). Ščasoma, v skladu z naglim razvojem in uporabo mobilne tehnologije, pa bi visokošolske knjižnice lahko razvile svoje mobilne aplikacije (nekaj primerov dobrih praks že obstaja v ZDA (Little, 2011); zaenkrat bi lahko svoje spletne strani že ponujale v mobilnih različicah (strani, prirejene za mobilne naprave).

Preoblikovanje visokošolskih knjižnic v skladu s sodobnimi digitalnimi trendi pa ne poteka brez ovir. Pri zagotavljanju novih mobilnih knjižničnih storitev v visokošolski knjižnici so lahko občutljive teme tudi financiranje novih storitev, privoljenja dekanov, pridobitev strokovnjakov in usposabljanje osebja -za realizacijo oziroma vzpostavitev nove sodobne knjižnice morajo biti primerno usposobljeni namreč tudi bibliotekarji. Schulte, Tiffen, Edwards,

Bibliotekarji morajo biti primerno usposobljeni za nudenje podpore študentom pri razvoju informacijske in digitalne pismenosti. Lahko bi delovali kot strokovni partnerji v okviru znanstvenega kurikuluma in se pojavljali v novi vlogi kot mentorji, učitelji in ustvarjalci vsebin.

Abbott in Luca (2018) ugotavljajo, da bibliotekarji vse bolj prevzemajo vloge, povezane s trženjem in komunikacijo in s tem promovirajo lastne storitve in zbirko knjižnice. S svojimi izkušnjami in kompetencami bi morali biti tudi bolj soudeleženi v visokošolskem kurikulumu in na tak način nuditi podporo fakultetnemu osebju in študentom v njihovih programih učenja in poučevanja. Zato morajo biti primerno usposobljeni za nudenje podpore študentom pri razvoju informacijske in digitalne pismenosti. Tako bi lahko delovali kot strokovni partnerji v okviru znanstvenega kurikuluma in se pojavljali v novi vlogi kot mentorji, učitelji in ustvarjalci vsebin. Z osebjem in študenti naj bi sodelovali ne le na lokaciji knjižnice, temveč tudi prek spletne/mobilne strani knjižnice. Tak način bi bil v sodobnem digitalnem okolju veliko bolj učinkovit in bi prispeval k boljši izkušnji uporabnikov s knjižnico.

Financiranje in privoljenja dekanov so kočljiva tema za vsako visokošolsko knjižnico, saj so sredstva za poslovanje fakultetne ustanove vedno omejena in je

potrebno priskrbeti močne argumente za uvedbo in financiranje novih storitev, ki bi prepričali dekane za vlaganje v te storitve. Prenova vključuje tudi osebne karakteristike dekanov in vodij knjižnic, njihovo pripravljenost na spremembe in pripravljenost zaposlenih na dodatne aktivnosti v knjižnici. Prav tako bi bila potrebna pridobitev strokovnjakov oziroma dodatna finančna sredstva za njihove storitve in usposabljanje knjižničnega osebja. Taka prenova knjižničnih storitev zahteva pred izvedbo tehten premislek in temeljit načrt ter upoštevanje vloge človeškega faktorja v njeni organizaciji.

Pri uvajanju in izvedbi novih mobilnih storitev je potrebno poskrbeti tudi za promocijo teh storitev. Visokošolske knjižnice imajo danes predvsem uporabnike, ki pogosto uporabljajo splet, vendar je kljub temu statistika uporabe spletnih knjižničnih storitev majhna. Zato je pomembno, da knjižnično osebje uporablja različne pristope za promocijo elektronskih virov in s tem nudi podporo svojim uporabnikom pri

iskanju relevantnih informacij. Pred samo promocijo je potrebno temeljito preučiti vedenje in potrebe svojih uporabnikov, bodisi z anketnimi vprašalniki, z opazovanjem ali z osebnimi intervjuji. Yi (2018) v svoji raziskavi ugotavlja, da so najbolj primerne in učinkovite metode za promocijo novih storitev v visokošolski knjižnici osebni stik, individualna izobraževanja, strokovna predavanja, spletni vodiči, skupinske delavnice in pogovor z uporabniki. Te metode se sicer tudi v nekaterih slovenskih visokošolskih knjižnicah že izvajajo, čeprav morda ne preveč pogosto in to bi znal biti eden od pokazateljev nizkih statistik uporabe spletnih storitev. Zato bi morale visokošolske knjižnice vlagati več truda v promocijo, saj promocija ni le sama sebi namen, temveč nudi podporo svojim uporabnikom pri raziskovalnem delu.

Visokošolske knjižnice imajo torej danes zaradi prevladujočega digitalnega okolja pred sabo velik izziv, ki se ga bodo morale lotiti strateško in taktično s predhodnim tehtnim premislekom in predvsem s težnjo zadovoljiti svoje uporabnike/milenijce, ki ustvarjajo novo, digitalno kulturo. Ta zahteva nov pristop k zagotavljanju informacijskega opismenjevanja uporabnikov in zadovoljevanju njihovih nestandardnih informacijskih potreb, ki umešča sodobne visokošolske knjižnice v digitalni kulturni okvir. ●

Viri in literatura:

- Little, G. (2011). Managing Technology: Keeping Moving: Smart Phone and Mobile Technologies in the Academic Library. *The Journal Of Academic Librarianship*, 37267-269. doi:10.1016/j.acalib.2011.03.004
- Mizrachi, D., Salaz, A. M., Kurbanoglu, S., Boustany, J., & ARFIS Research Group. (2018). Academic reading format preferences and behaviors among university students worldwide: A comparative survey analysis. *PLoS one*, 13(5), e0197444.
- Schulte, J., Tiffen, B., Edwards, J., Abbott, S., & Luca, E. (2018). Shaping the Future of Academic Libraries: Authentic Learning for the Next Generation. *College & Research Libraries*, 79(5), 685-696.
- Soroya, S. H., & Ameen, K. (2018). What do they want? Millennials and role of libraries in Pakistan. *The Journal Of Academic Librarianship*, 44248-255. doi:10.1016/j.acalib.2018.01.003
- Yi, Z. (2018). Effective Techniques for Marketing Electronic Resources. *The Journal of Academic Librarianship*.
- Zimerman, M. (2012). Digital natives, searching behavior and the library. *New Library World*, 113(3/4), 174-201.

Vrednotenje znanstvenih del v okviru odprte znanosti

Alenka Kavčič Čolić

Narodna in univerzitetna knjižnica
alenka.kavcic@nuk.uni-lj.si

Poročilo z letnega sestanka in skupščine Konfederacije odprtodostopnih repozitorijev (COAR), Hamburg, 14.-17. 5. 2018

Konfederacija odprtodostopnih repozitorijev (Confederation of Open Access Repositories – COAR) je mednarodna organizacija, ki vključuje 130 organizacij iz 35. držav s petih celin. Njene članice so knjižnice, univerze, raziskovalne organizacije, vladne organizacije in drugi. COAR predstavlja skupnost digitalnih repozitorijev; med glavnimi cilji konfederacije so: izgradnja infrastrukture za mrežo digitalnih repozitorijev, razvoj politike delovanja in promocija dobre prakse pri povezovanju digitalnih repozitorijev.

Letni sestanek in skupščina COAR

Letošnje srečanje COAR je potekalo v Leibnizovem Informacijskem centru za ekonomijo (ZBW) v Hamburgu od 14. do 17. maja. Udeleženci smo v prvih treh dneh srečanja poslušali predstavitev raziskovalcev, ki sodelujejo pri razvoju infrastrukture mreže repozitorijev oziroma izvajajo raziskave s podatki, ki jih pridobivajo v mreži. Seznanili smo se z različnimi metodami merjenja rezultatov raziskovalnega dela na podlagi shranjenih vsebin in metapodatkov v mreži

repozitorijev COAR ter komplementarno uporabnost altmetrike¹ pri vrednotenju znanstvenih del. Četrty dan smo se predstavniki članic udeležili skupščine

COAR, na kateri smo bili seznanjeni z vsebinskim in finančnim poročilom. Izvolili smo tudi novo vodstvo COAR za naslednja štiri leta.

¹ Altmetrika je netradicionalna metoda merjenja vpliva v znanstvenem publiciranju in lahko služi kot dopolnilo klasičnim metodam merjenja, kot sta število citatov in h-indeks. Upošteva vpliv oz. odmevnost raziskovalnega dela na spletu in omogoča avtomatizirano posodabljanje novih omemb in dogodkov. Zajema podatke družbenih omrežij (Twitter, Facebook, Google+ ...), spletnih dnevnikov raziskovalcev, javno dostopnih dokumentov, novinarskih portalov in revij, referenčnih orodij (Mendeley ipd.) ter drugih virov informacij, kot so Wikipedia, Youtube, Reddit itd. (Vir: <https://scimet.iizum.si/altmetrics>)

² Sporočilo za javnost je dostopno na URL: <https://www.coar-repositories.org/news-media/elsevier-acquisition-highlights-the-need-for-community-based-scholarly-communication-infrastructure/>

³ Več informacij o odprti znanosti na spletnem mestu www.openaccess.si.

Pomembnejši strateški cilji COAR:

Promocija globalne mreže odprtodostopnih digitalnih repozitorijev, ki so ključni element mednarodne raziskovalne in znanstvene infrastrukture:

- Poleg različnih vrst promocije, COAR proučuje vpliv sistemov APC (Article Processing Charges) na znanstveno publiciranje. Trajnostna alternativa je sodelovanje organizacij in digitalnih repozitorijev;
- V letu 2017 je COAR v sodelovanju s SPARC objavil stališče² glede Elsevierovega nakupa Bepress (<https://www.bepress.com/>). Bepress je ponudnik popularne platforme za gradnjo repozitorijev Digital Commons. Omenjena platforma podpira skoraj 50 odstotkov ameriške znanstvene produkcije. Zaskrbljujoče je, da si monopolni založnik, ki zavira publiciranje v odprtem dostopu in zavrača odprtodostopne repozitorije, lasti infrastrukturo, ki je osnova za delovanje odprtodostopnih repozitorijev. Zaradi tega in zaradi visokih cen je švedski konzorcij za nabavo literature BIBSAM že prekinil nacionalno licenco z Elsevierom.

Podpora skupnosti pri publiciranju v odprtem dostopu in razvoj lokalnih zmogljivosti za razvoj in upravljanje digitalnih repozitorijev:

- COAR pogosto organizira webinarje na različnih področjih delovanja in v različnih jezikih. Nekateri so le za člane konfederacije, drugi so odprtodostopni na spletni strani: <https://www.coar-repositories.org/activities/webinar-and-discussion/previous-webinars/>
- za različne regije po svetu pripravlja COAR namenske oziroma delovne tečaje s področja delovanja digitalnih repozitorijev.

Oprelitev in promocija interoperabilnosti, skupnih standardov in dobrih praks pri povezovanju digitalnih repozitorijev v mreži:

- Strateški cilj se v zadnjih letih izvaja preko projektov, kot je npr. OpenAIRE, ki ga sofinancira Evropska komisija, ali METRICS, ki ga sofinancira Nemški raziskovalni sklad (DFG).
- V letu 2016 je začel COAR razvijati nove generacije digitalnih repozitorijev, lani se je osredotočil na njihove nove funkcionalnosti. Objavil je tehnična priporočila za nove platforme in mreže repozitorijev.

- Pomembni so tudi nabori metapodatkov za interoperabilnost, ki jih razvija COAR. Doslej so bili pripravljeni štirje takšni nabori (controlled vocabularies).
- Poleg OpenAIRE Advance project, ki ga vodi neposredno COAR, se člani organizacije povezujejo tudi z drugimi bilateralnimi projekti štirih regionalnih organizacij ali združenj: z La Referencia iz Južne Amerike, Nacionalnim inštitutom za informatiko (NII) z Japonske, s kanadskim Združenjem raziskovalnih knjižnic in Raziskovalno in izobraževalno mrežo Zahodne in Srednje Afrike.

Spodbujanje razvoja in uvajanja storitev z dodano vrednostjo v okviru digitalnih repozitorijev oz. mreže repozitorijev.

- Mreža digitalnih repozitorijev COAR agregira metapodatke in vsebino iz različnih repozitorijev in s tem omogoča storitve z dodatno vrednostjo, ki temeljijo na podatkovnem rudarjenju, in oceno uporabe oziroma vpliva različnih raziskovalnih rezultatov (npr. analize na osnovi almetrike in statistike dostopa in uporabe). Te storitve so pomembne tudi pri razvoju skupnih standardov in dobrih praks na ravni lokalnih repozitorijev, ki delujejo v okviru mreže.

V okviru COAR delujejo 3 delovne skupine, in sicer:

- Repozitoriji nove generacije (Next Generation Repositories – NGR) – Nekateri funkcionalnosti NGR zahtevajo centralizirane storitve, kot so npr. sistem obveščanja za funkcije družbenega mreženja, sistem anotacij in recenzij vsebin repozitorijev ali standardizirana statistika uporabe vsebin v repozitorijih.
- Interesna skupina za odprto metriko, ki se ukvarja z različnimi metodami merjenja vsebine in pretoka v digitalnih repozitorijih. V tej skupini sodelujejo tudi partnerji projekta METRICS, ki proučujejo različne metrične metode, vključno z almetriko.
- Upravljanje z raziskovalnimi podatki – podatki, pridobljeni med raziskovalnim delom (ankete, statistika, meritve, slike itd.), so zelo pomembni za zagotavljanje dokazljivosti znanstvenega dela in za njegovo reproduciranje. Mnoge univerze po svetu se zavedajo pomena hranjenja teh podatkov.

Teme, ki smo jih obravnavali na tem srečanju, so bile:

- povezovanje mrež repozitorijev,
- metrika repozitorijev,
- upravljanje z raziskovalnimi podatki,
- kontrolirani slovarji: metapodatki in kontrolirani slovarji za repozitorije,
- nova generacija repozitorijev: vizija, stanje implementacije in pilotni projekti,
- regionalna poročila.

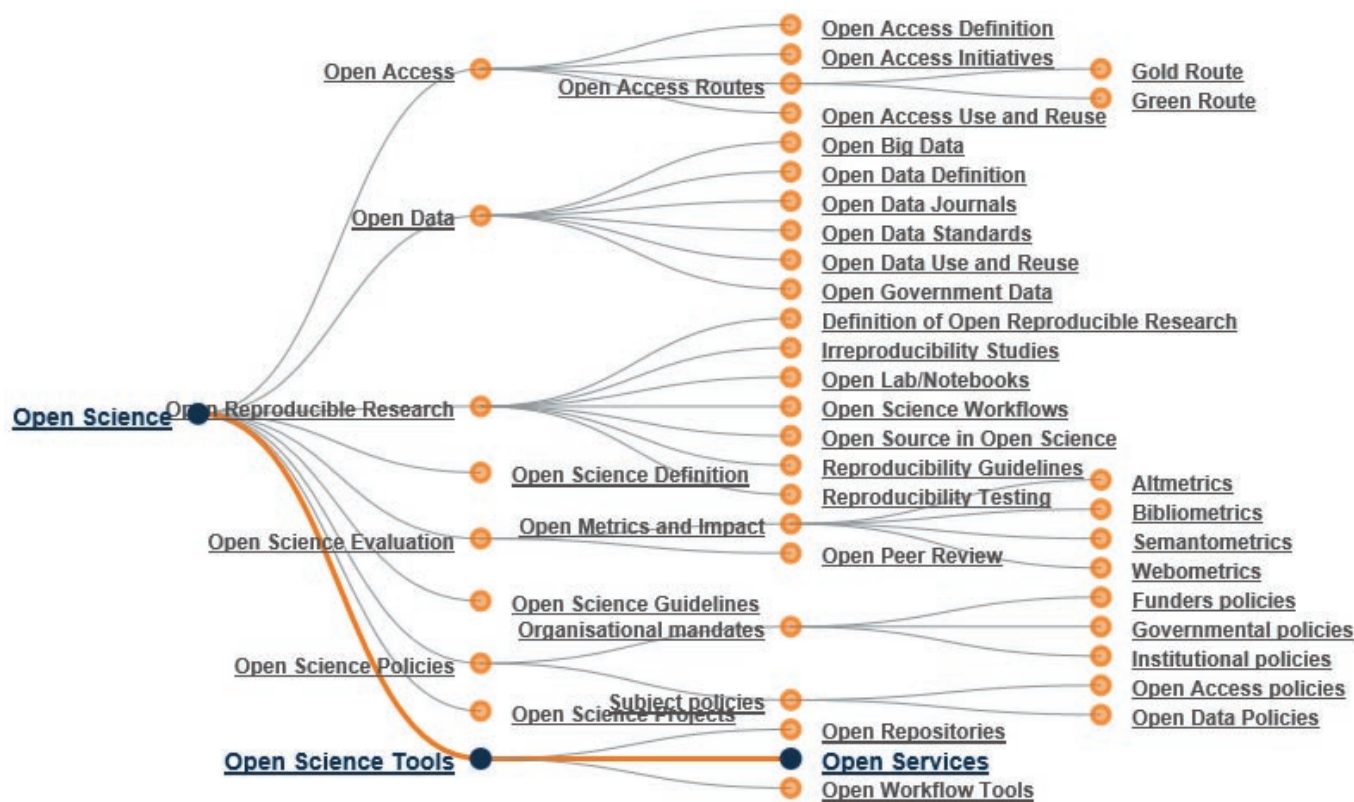
Nekatera zasedanja, razen skupščine, so potekala sočasno oziroma so bila zaprta za javnost in namenjena le članom delovnih skupin. Ti so potem poročali o svojem delu na skupščini COAR.

V prispevku se bom osredotočila na metriko repozitorijev in novi generaciji repozitorijev. Predstavila bom tudi prispevek Jeana-

Clauda Guédona: Osvobajanje znanosti z odprtim dostopom (Unleashing Knowledge with Open Access).

Oprelitev konceptov odprte znanosti

Najprej naj razložim pojem »odprta znanost«. Definicija³ Terese Riera Madurell v prispevku Europe's Future:

Struktura odprte znanosti. Vir: FOSTER, <https://www.fosteropenscience.eu/taxonomy/term/4>

Open Innovation, Open Science, Open to the World, 2017, str. 61 (<https://www.openaccess.si/odprta-znanost/>), poudarja, da odprta znanost zajema:

- pravičen odprti dostop do recenziranih znanstvenih publikacij,
 - odprti dostop do raziskovalnih podatkov in do metapodatkov,
 - odprtost programske opreme,
 - odprtodostopne laboratorijske dnevnike.
- Torej - odprta znanost omogoča večjo dostopnost in popolno transparentnost znanstvenega komuniciranja, in hkrati pravično vrednotenje znanstvenih del. Zelo zgovorna je shema odprte znanosti, ki so jo pripravili v okviru EIFELOVEGA projekta FOSTER.

Odprta znanost, med drugim, poudarja velik pomen odprtih recenzij znanstvenih del. To pomeni, da je znanstveno delo dostopno vsem strokovnjakom z določenega področja, ki javno objavljajo svoje ocene. Te so bolj verodostojne, ker so omejene na določeno delo, število

ocen ni omejeno. Vse več zagovornikov odprtega dostopa se zavzema za odprte recenzije. Glavni razlog so pomanjkljivosti tradicionalnih sistemov vrednotenja znanstvenega dela, ki temeljijo na dejavniku vpliva revije, in sicer:

- omejeni so na seznam revij, ki se redno indeksirajo,
- so zelo počasni - navadno so vrednosti objavljene po enem ali dveh letih po izidu revije,
- njihov dejavnik vpliva se nanaša na celotno revijo in ne na posamični članek,
- ne upoštevajo vpliva članka izven akademskega sektorja,
- raziskovalci so prisiljeni objavljati le v tistih revijah, ki so indeksirane v servisih WoS ali SCOPUS.

Odprta znanost poleg sistemov odprtih recenzij zagovarja uporabo komplementarnih metričnih orodij in metod. Predvsem naj omenim altmetriko in statistiko dostopa in uporabe odprtodostopnih prispevkov, objavljenih

v digitalnih repozitorijih. Obe metodi se nanašata na vsebine, besedila in metapodatke (bibliografska citiranost in gesla) ter podatke o njihovi uporabi.

Altmetrika (alternativna/komplementarna metrika) se nanaša na vpliv oz. odmevnost raziskovalnega dela na spletu - družbenih omrežjih in spletnih straneh, ki lahko odražajo vpliv ali odmevnost prispevka v digitalnem repozitoriju. Temelji na tehničnih orodjih (PlumX, Altmetric.com, PLUMx and ImpactStory), ki z različnimi algoritmi omogočajo hitro zaznavanje vplivov znanstvenega dela na spletu.

Altmetrika se razvija od leta 2010, ko je bil izoblikovan Altmetrični manifest. V letu 2016 je bil potrjen NISO Altmetrics Data Quality Code of Conduct, ki naj bi zagotavljal transparentnost, ponovljivost in točnost metod.

Statistika uporabe in dostopa je metrična metoda med altmetriko in tradicionalno

DOI	Facebook_shares	Twitter_posts	Reddit_posts	Youtube_posts	Mendeley_readers	Wikipedia_citations
10.1371/journal.pone.0185809	3291	50	0	13	791	5

■ Prikaz agregacije podatkov na podlagi DOI.

bibliometrijo (citiranost in faktor vpliva). Temelji na dnevniških zapisih s statistiko dostopov, ki se samodejno generirajo. Za analizo se uporabljajo različne aplikacije, kot npr. LogEc ali COUNTER.

Statistika uporabe in dostopa omogoča seznanjenost avtorjev z uporabo njihovih člankov ali raziskovalnih podatkov, da se lahko primerjajo z drugimi avtorji, financerji pa lahko dobijo informacijo o odmevnosti raziskav, ki jih denarno omogočajo.

Izbrane vsebine, obravnavane na srečanju v Hamburgu

Metrika digitalnih repozitorijev

Če želimo analizirati skupino digitalnih repozitorijev, potrebujemo usklajenost med metapodatki oziroma statistiko uporabe - zato si Interesna skupina za odprto metriko COAR prizadeva izoblikovati standarde in kontrolirane slovarje (geslovnike), ki bi olajšali izmenjavo podatkov med repozitoriji in omogočili različne meritve.

Projekt Univerze v Göttingenu METRICS (<http://metrics-project.net>), ki ga sofinancira Nemški raziskovalni sklad (DFG), skuša določiti podatke, pomembne za merjenje rezultatov znanstvenega dela ter v kolikšni meri so ti odločilni pri vrednotenju znanstvenih del. Razvili so orodje za zajem agregiranih podatkov na družabnih omrežjih.

V raziskavi so dokazali, da v različnih platformah in servisih altmetrika nima enake semantike, ker se uporabniške skupnosti med seboj zelo razlikujejo. V okviru projekta METRICS skušajo ugotoviti, kako lahko altmetrika prispeva k novemu naboru kazalcev o rezultatih znanstvenega dela. V okviru registra

družabnih omrežij SoMeR (Social Media Registry) so zbrali seznam okrog 90 platform družbenih omrežij in storitev na daljavo, ki ustvarjajo in zajemajo socialne interakcije v zvezi z znanstvenimi deli (članki, raziskovalni podatki ipd.), in ki bi bile lahko pomembne pri ugotavljanju znanstvene odmevnosti. EBSCO, Google Scholar, JStor, SSRN, LinkedIn, Research Gate, RePEc, YouTube, Web of Science in Wikipedia so platforme, ki jih raziskovalci največkrat uporabljajo.

Družbene platforme so analizirali glede možnosti mreženja in sodelovanja; objavljanja in razširjanja del ter lastnega trženja; interakcije med servisi, metrike agregatorjev, omejitve aplikacije. Namen raziskave je ugotoviti, primernost platform za objavo znanstvenih del, njihovo dostopnost, katere podatke zajemajo določeni agregatorji in kako so informacije zajete in agregirane.

Martin Fenner (DataCite) je predstavil pobudo Initiative for Open Citations (I4OC, <https://i4oc.org/>); v njej ugotavlja, da je bila od aprila 2018, od skupno 39.314.587 milijonov del z referencami, dobra polovica (51,3% oz. 20.172.878) je omogočala dostop do svojih referenc.⁴ Slednje omogočajo različne meritve – med možnimi metodami je tudi altmetrika.

Fenner tudi poudarja, da je treba pri razvoju altmetrike večji pomen nameniti evalvaciji, ker je sama infrastruktura ne omogoča. Surove podatke, ki jih dobimo iz repozitorijev, bi bilo potrebno analizirati. Za ta namen obstajajo različne metode. Kot primer je navedel Event Data, storitev, ki jo razvija DataCite v sodelovanju s Crossref. Omogoča spremljanje vseh citatov v znanstvenem delu, katere koli povezave dela s podatki, omembami, lajki ali komentarji na družabnih omrežjih.

Omenil je tudi Scholix, delovne skupine v Research Data Alliance (RDA), ki si prizadeva vzpostaviti izpopolnjen okvir interoperabilnosti, ki bi omogočil izmenjavo informacij o povezavah med znanstvenimi deli in podatki.

Martin Giesler (Državna in univerzitetna knjižnica v Göttingenu) se je v svojem prispevku Social Media – The New Gatekeeper predstavil kot novinar in blogger; govoril je o družbenih omrežjih. Trdi, da uporabniki mobilnih naprav 10 % časa posvetijo brskanju, 90 % pa uporabi različnih aplikacij oz. platform družbenih omrežij. Te platforme odločajo o tem, kako ljudje uporabljajo in delijo vsebine v družbenih omrežjih, kako medsebojno komunicirajo in katere informacije razširjajo. Posledica tega je dezinformacija, lažne novice, sovražni govor in podobno. Giesler je predstavil 20 največjih založnikov na Facebooku, med katerimi so tudi časopisne hiše kot cnn.com, nbc.com, dailymail.co.uk, nytimes.com, bbc.co.uk, washingtonpost.com itd. Zato uporabnik verjame, da so vse informacije na Facebooku točne in verodostojne. Tako pride do manipulacij, proti katerim se moramo boriti.

Julius Stropel (Mreža nemških knjižnic (Verbundzentrale des GBV - VZG)), ki tudi sodeluje v projektu METRICS, je v svojem prispevku Tehnična implementacija zajemanja informacij (Technical Implementation of Information Gathering) predstavil raziskavo o zbiranju informacij o vplivu znanstvenih del na platforme družbenih omrežij. Relevantne podatke za analizo dobijo preko servisnih aplikacijskih vmesnikov, kjer iščejo enotne označevalce vira (DOI) in URL. Izkazalo se je, da predstavljajo težavo raznolikost enotnih označevalcev vira (Handle, URN itd). Pri nekaterih je nemogoče neposredno pridobiti URL. Stropel skuša najti način, kako agregirati vse te podatke in kako analizirati različne rezultate.

⁴ Citirano v Fenner (2018): Open Metrics as Part of Persistent Identifier Infrastructure, dosegljivo 5. 6. 2018 na spletni strani: <https://zenodo.org/record/1250026#.WxerAdMUmmQ>.

Altmetrika zajema podatke družbenih omrežij (Twitter, Facebook, Google+ ...), spletnih dnevnikov raziskovalcev, javno dostopnih dokumentov, novičarskih portalov in revij, referenčnih orodij (Mendeley ipd.) ter drugih virov informacij, kot so Wikipedia, Youtube, Reddit itd.

Jochen Schirrwagen (Univerza v Bielefeldu) je v prispevku Večja mreža, boljša statistika uporabe (The larger the network the better the usage statistics) predstavil raziskavo v okviru projekta OpenAire. Spremljajo naslednje statistične podatke: ID repozitorija, ID uporabnika, IP naslov uporabnika, opravljeno delo na strežniku, URL zahtevanega dela, datum in čas iskanja, OAI-PMH identifikator ogledanega/naloženega dela, brskalnik oziroma operacijski sistem uporabnika in URL povezavo do zahtevanega dela. Pri pridobivanju podatkov spoštujejo evropsko direktivo GDPR o varstvu osebnih podatkov. Sistem anonimizira omenjene podatke.

Ros MacIntyre (JISC) je predstavil nacionalni servis za zbiranje podatkov za britanski IRUS-UK (UK Institutional Repository Usage Statistics). Cilj te aplikacije je zbiranje surovih podatkov članic (trenutno 141 repozitorijev) britanskih organizacijskih repozitorijev ter njihova obdelava s pomočjo COUNTER⁵-conformant statistics. Temelji na enakih osnovah kot tradicionalno znanstveno založništvo. Pri sodelujočih organizacijah, od katerih zbirajo podatke in jih pošiljajo v predelavo v IRUS-UK strežnik, uporabljajo protokol za sledenje (Tracker Protocol). Statistiko zbirajo dnevno, konec meseca pa pripravijo poročilo o številu člankov v repozitorijih inajemov. Statistika se lahko nanaša na vse repozitorije, posamične repozitorije in določene članke.

Wolfgang Riese (ZBW) je v svojem prispevku Statistika uporabe v tematskem repozitoriju predstavil digitalni repozitorij ECONSTOR, ki hrani znanstveno

literaturo s področja ekonomije. Repozitorij temelji na platformi DSpace in ima certifikat DINI, kar pomeni, da tudi trajno ohranja digitalne vsebine. V ECONSTORU sta dostopni dve bazi polnih besedil, in sicer: RePEc – Research Papers in Economics (<http://repec.org>) ter LeibnizOpen – OA Documents of Leibniz Association researchers (<http://www.leibnizopen.de/home>). Dela v repozitoriju so lahko tudi v Google, Google Scholar, BASE, WorldCat, OpenAire in EconBiz. Za analizo statistike dostopa v RePEc uporabljajo aplikacijo LogEc, za statistiko uporabe in dostopa pa COUNTER v EconStoru in tudi druge platforme, kot sta Google, WorldCat ... S statistiko spremljajo dostop do in uporabo gradiva po avtorjih, letu, mesecu in dnevu objave oziroma po organizacijski pripadnosti. Spremljajo tudi navedbo ali citirane avtorje iz repozitorija v različnih virih.

Nova generacija repozitorijev

O novi generaciji repozitorijev sem poročala v eni od preteklih števil Knjižničarskih novic (letnik 26 (5/6), str. 3-6). Novi repozitoriji naj bi se osredotočili na vsebino in ne na infrastrukturo. V okviru COAR se na tem področju razvijajo nove tehnologije, standardi in protokoli – pozornost je predvsem namenjena učinkoviti izmenjavi informacij med repozitoriji, ki zahteva usklajevanje različnih standardov. Obenem se razvijajo

nove storitve, ki dajo repozitorijem dodano vrednost (dograjevanje in poosebljanje aplikacij za dostop v smislu možnosti dodajanja anotacij, komentarjev in odprtih recenzij). V tej delovni skupini se razvijajo tudi orodja za pregledovanje, vizualizacijo itd. raziskovalnih podatkov (CKAN, Dataverse, Dspace-CRIS in DSpace-CKAN).

Kazu Yamaji (Nacionalni institut za informatiko – NII, Tokio, Japonska) je predstavil orodje za gradnjo večjih digitalnih repozitorijev INVENIO. Sistem je rezultat sodelovanja raziskovalcev iz NII in Evropske organizacije za jedrske raziskave (CERN, Švica), in predstavlja orodje za upravljanje z raziskovalnimi podatki, multimedijskimi arhivi, organizacijskimi repozitoriji, iskalnimi orodji in tudi z integriranim knjižničnim sistemom. Zbere lahko sto milijonov zapisov in več petabajtov podatkov. Temelji na računalniških jezikih JSON, Elasticsearch, PostgreSQL/MySQL, Flask in Python.

V svojih regionalnih poročilih so nekateri člani poročali o položaju mreže odprtodostopnih repozitorijev v njihovih državah ali regijah. Dober primer povezovanja je južnoameriška mreža La Referencia, ki združuje nacionalne mreže desetih južnoameriških držav. Med najbolj razvitimi afriškimi državami je Južnoafriška republika, ki spodbuja razvoj tudi na

⁵ COUNTER, kratica za Counting Online Usage of Networked Electronic Resources (<https://www.projectcounter.org/>) – mednarodna iniciativa za knjižnice, založnike in druge posrednike. Temelji na standardih, ki omogočajo zajem, obdelavo in poročanje statistik o uporabi virov na daljavo. V njenih pravilnikih (Code of Practice) je specifično, kako obdelati surove podatke v statistične in kako oblikovati statistična poročila.

Novi repozitoriji naj bi se osredotočili na vsebino in ne na infrastrukturo. V okviru COAR se na tem področju razvijajo nove tehnologije, standardi in protokoli – pozornost je predvsem namenjena učinkoviti izmenjavi informacij med repozitoriji

področju digitalnih repozitorijev v regiji. V Južnoafriški republiki je 33 repozitorijev, v vsej Afriki pa 158. Predstavili so projekt CODATA, katerega cilj je razvoj afriške platforme za odprto znanost.

Predstavniki iz Sudana, **dr. Iman Abuel Maaly**, je predstavil Akademski konzorcij knjižnic (SALC), ki združuje dvajset repozitorijev, devet je registriranih v OpenDOAR. **Margareth Gfrerer** in **Behailu Korma** iz Etiopije sta predstavila razvoj repozitorijev na tamkajšnjih univerzah.

Pri dojemljanju odprtega dostopa se še vedno soočajo s težavami, zato morajo veliko vlagati v izobraževanje. Res pa je, da se razmere hitro spreminjajo na bolje. V povezovanju digitalnih repozitorijev vidijo možnost preprečevanja plagiatorstva na oddaljenih univerzah.

Razvoj mrež digitalnih repozitorijev so predstavili tudi udeleženci skupščine iz Kitajske, Južne Koreje, Japonske, Avstralije, Rusije in Kanade.

Vabljen predavanje

Zadnje predavanje je nekako zaokrožilo obravnavane vsebine v predhodnih dneh. **Dr. Jean-Claude Guédon**, profesor Univerze v Montrealu, začetnik elektronskega publiciranja in velik zagovornik odprtega dostopa, je predstavil prispevek: *Unleashing knowledge with open access: human-to-human sociology* (Osvobajanje znanosti z odprtim dostopom: sociologija človek-človeku).

Prof. Guédon s sociološkim pristopom obravnava založnike kot „monolite“

in razlaga, da so z odprtim dostopom vse tradicionalne funkcije publiciranja razpršene med različnimi akterji, in sicer: človek (raziskovalec), publikacija in repozitorij. Med njimi se ustvarjajo različna razmerja.

Raziskovalci imajo dve funkciji: so iskalci informacij in si prizadevajo za pridobivanje akademskega statusa. Največja slabost odprtega dostopa je v tem, da ne zagotavlja akademskega statusa raziskovalca. Ker se monopolni založniki tega zavedajo, so se s komercializacijo odprtega dostopa prilagodili razmeram.

Prof. Guédon tudi poudarja, da dejavnik vpliva oblikuje celotni sistem tekmovalnosti med raziskovalci, in tako spodbuja nove modele objavljanja. Odprti dostop bo dokončno uveljavljen in uspešen, ko bo rešil akademski status raziskovalcev. Možne rešitve so boljša povezanost med repozitoriji, ponovna opredelitev „znanstvene revije“ in financiranje prispevka, ki se ne sme križati z obstoječim sistemom sofinanciranja publikacij. Status raziskovalcev se bo postopoma sam gradil z objavami v odprtem dostopu.

Guédon meni, da bi morali repozitoriji zaživeti kot mesta, ki se povezujejo oz. dopolnjujejo glede na vsebino ali področje znanosti. Tako nastanejo med seboj povezane platforme. S povezovanjem lahko ponovno opredelimo evalvacijo in vpliv kot tridimenzionalno shemo, ki ima

- intelektualni pomen;
- pomen za rešitev specifičnega problema;
- dosež izven tradicionalnih udeležencev raziskav.

Repozitoriji si lahko pridobijo večji pomen predvsem zato, ker ostajajo v bližini raziskovalnega procesa in prispevajo h globalni znanosti, ne da bi zanemarjali neposredne in aktualne težave raziskovalcev.

V okviru programa srečanja na URL: <https://www.coar-repositories.org/community/coar-annual-meeting-2018/programme/> so povezave na večino predstavitev. ●

Sonce, morje in knjižnice

Anja Jerše
Teološka fakulteta
anja.jerse@teof.uni-lj.si

Udeležba na 2nd library staff week na Aristotelovi univerzi v Solunu, od 14. 5. do 18. 5. 2018

■ Galerijeva vrata v Solunu

Solun (Thessaloniki) je drugo največje mesto v Grčiji s preko milijon prebivalcev. Predstavlja pomembno ekonomsko, industrijsko in trgovsko središče. Predvsem je znano po svojem pristanišču ter ostankih iz časa otomanskega in bizantinskega obdobja. Blizu središča mesta se nahaja kampus največje univerze v Grčiji s preko 74.000 študenti. Aristotelovo univerzo, ustanovljeno leta 1925, sestavlja 11 fakultet, več muzejev, knjižnic, telovadnica, univerzitetna farma, seizmološka postaja, študentska restavracija, šola modernega grškega jezika, otroški vrtec, osnovna šola za otroke zaposlenih itd. Zanimivo je, da je študij na dodiplomski ravni za vse študente brezplačen, ravno tako študentje dobijo brezplačne učbenike. Manj premožni študentje imajo zagotovljeno tudi brezplačno hrano in študentski dom, ostali plačajo subvencionirano ceno.

Letošnje srečanje COAR je potekalo v Leibnizovem Informacijskem centru za ekonomijo (ZBW) v Hamburgu od 14. do 17. maja. Udeleženci smo v prvih treh dneh srečanja poslušali predstavitve raziskovalcev, ki sodelujejo pri razvoju infrastrukture mreže repozitorijev oziroma izvajajo raziskave s podatki, ki jih pridobivajo v mreži. Seznanili smo se z

različnimi metodami merjenja rezultatov raziskovalnega dela na podlagi shranjenih vsebin in metapodatkov v mreži

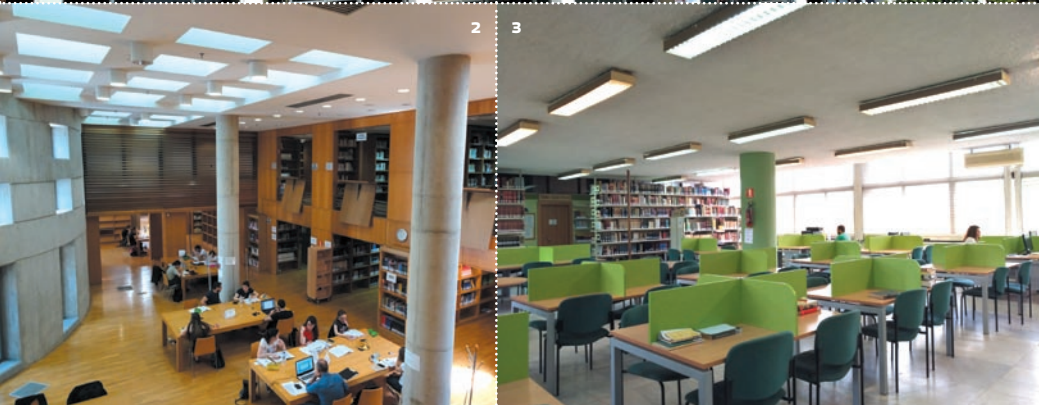
Knjižnice Aristotelove univerze

Knjižnični in informacijski center je samostojna enota univerze, sestavljena iz centralne knjižnice in posameznih

oddelčnih knjižnic. Centralna knjižnica se nahaja v središču univerze, v dveh stavbah – »stara« stavba (administracija, čitalnica) in »nova« stavba (znanstvena čitalnica in izposoja). Čitalnica omogoča študij več kot 1300 študentom do poznih nočnih ur (med tednom je odprta do druge ure zjutraj, med izpitnim obdobjem pa se odprtost podaljša na 24 ur na dan). Uporablja jo lahko vsak študent. Znanstvena čitalnica je manjša, ima približno 200 čitalniških mest in je namenjena zaposlenim na univerzi ter podiplomskim študentom in študentom medicine. Poleg centralne knjižnice znotraj univerze deluje še 48 oddelčnih knjižnic.

Izmenjava Erasmus+

V sredini maja se nas je na Aristotelovi univerzi v Solunu zbralo več kot 40

■ 1 Filozofska fakulteta (čas študentskih volitev) ■ 2 Knjižnica Aristotelove univerze - znanstvena čitalnica
■ 3 Knjižnica Teološke fakultete

knjižničarjev iz 15 držav s skupnim ciljem izmenjave izkušenj. Grški kolegi so nam pripravili zanimiv in pester program, ki je poleg predstavitev univerze in knjižnice gostiteljice vseboval še mnoge ogleda ter predstavitve knjižnic udeležencev.

Predstavitve posameznih oddelkov

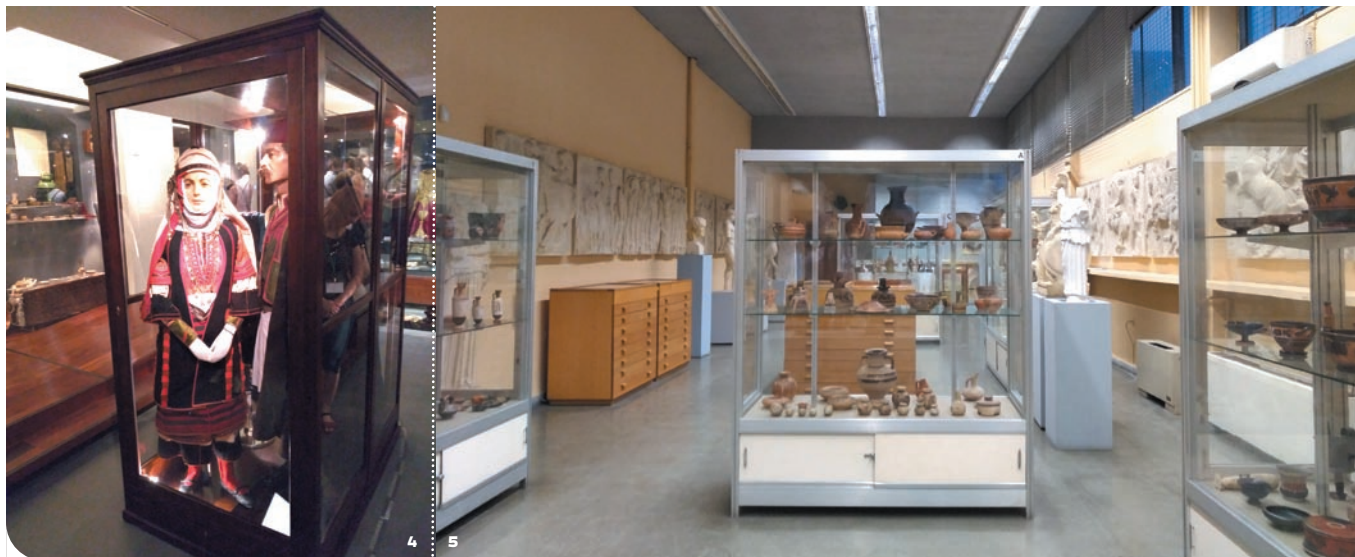
Čez cel teden so se zvrstile predstavitve vseh oddelkov knjižnice. Tako smo prisluhnili oddelkom katalogizacije, posebnih zbirk, digitalizacije, referenčnega dela, konzorcija HEAL Link, repozitorija, oddelkom e-učenja in izobraževanja ter informatike. Po vsakem sklopu se je med udeleženci razvila debata o obravnavanih temah, v kateri so se izmenjale izkušnje različnih praks med državami. V nadaljevanju sledi kratka predstavitev posameznih oddelkov. Glavni nalogi oddelka za katalogizacijo sta katalogizacija (uporabljajo format MARC21) in klasifikacija (uporabljajo klasifikacijo kongresne knjižnice).

Oddelke posebnih zbirk sprejema darove in jih oceni ter dragoceno gradivo shrani v posebne prostore z nadzorovanimi klimatskimi razmerami. Oddelke za digitalizacijo je odgovoren za digitalni depo, imenovan Psifiothiki. Le-ta vključuje 26 digitalnih zbirk, kar je več kot 2.500.000 digitaliziranih strani. Med drugim se tu nahajajo zbirke rokopisov (gradivo vse od 10. do 20. stoletja), raritet in Trioglou (zbirka vsebuje več kot 12.000 knjig, 1000 umetniških objektov, fotografij, zemljevidov in redkih dokumentov, povezanih s helenizmom). Večina (98 %) digitaliziranega materiala v depozitu Psifiothiki je prosto dostopna za uporabo v znanstvene ali privatne namene. Zaposleni sami skenirajo gradivo, med drugim organizirajo tudi različne razstave. Oddelke referenčnega dela je izpostavil storitvi medknjižnične izposoje in referenčnega servisa vprašaj knjižničarja ter problem spoštovanja avtorskih pravic. Konzorcij HEAL-Link (Hellenic Academic Libraries Link) sestavljajo grške visokošolske

knjižnice, med drugimi 22 univerz, 13 tehnoloških inštitutov, 15 raziskovalnih inštitutov in grška nacionalna knjižnica. Sledila je predstavitev repozitorija, ki vsebuje 80 % publikacij fakultet, ki jih raziskovalci sami arhivirajo, ostalo gradivo pa sestavljajo zaključne naloge študentov, ki jih arhivirajo knjižničarji. Predstavili so tudi Prothiki (omogoča dostop do prosto dostopnih revij, izdanih na univerzi) in Synedriothiki (omogoča dostop do seznama konferenc in drugih dogodkov na univerzi ter tako poskrbi za ohranjanje pregleda nad dogodki). Na področju e izobraževanja knjižničarji, v sodelovanju z informatiki, skrbijo za sistem Moodle, v zvezi s tem tudi izdelujejo programe izobraževanja in različne vodnike za uporabo. Oddelke za izobraževanje organizira izobraževanje za člane univerze, kjer se naučijo iskanja, dostopa in etične uporabe informacij. Na spletni strani knjižnice imajo dostopen mesečni seznam programov izobraževanja, veliko sodelujejo tudi z oddelčnimi knjižnicami, izvajajo individualno svetovanje in ogled knjižnic. V letu 2017 je bilo izvedenih 66 seminarjev, ki se jih je udeležilo približno 1500 udeležencev, od tega je bilo največ dodiplomskih študentov.

Predstavitve udeležencev

Pomemben del izmenjave so bili tudi prispevki udeležencev. Kdor je želel, je pripravil in predstavil kratek opis svojega dela, knjižnice in univerze ali pa izpostavil primere dobrih praks iz domače knjižnice. Tako smo med drugim prisluhnili dobri praksi izobraževanja informacijske pismenosti na Univerzi Balamand v Libanonu, kjer imajo vsebine vključene v študijske programe. Na dodiplomskem študiju izvajajo enajst srečanj v sklopu posebnega predmeta (enkrat tedensko skozi cel semester). Študentje dobivajo domače naloge, predmet pa je ocenjen. Za podiplomske študente imajo pripravljena tri srečanja, kjer med drugim posebej obravnavajo spoštovanje avtorskih pravic. Primer dobre prakse skladiščenja knjig nam je predstavil kolega s SOAS Univerze v Londonu, knjižničarka s stockholmske univerze pa je med drugim omenila, da imajo pri njih posebno čitalnico za ljudi z

■ 4 Etnološki muzej ■ 5 Muzej mavca

alergijami. Poleg primerov dobrih praks smo izvedeli veliko podatkov o knjižnicah univerz sodelujočih knjižničarjev.

Ogledi

Organizatorji so nam že prvi dan pripravili voden ogled centralne knjižnice, kjer smo obiskali oddelke nabave, izobraževanja in digitalizacije ter si ogledali obe čitalnici. Sledil je ogled kampusa in mesta. Tako smo si ogledali vse pomembnejše znamenitosti, kot so cerkev sv. Dimitrija (zaščitnika mesta), rotunda sv. Jurija iz 4. stoletja, rimski forum, spomenik Aleksandra Makedonskega, Beli stolp idr. V naslednjih dneh so sledili še ogledi knjižnic posameznih fakultet (Teološke fakultete in Oddelka za filologijo) ter dveh muzejev, ki delujeta v sklopu univerze (Muzej mavca in Etnološki muzej). Knjižnica Teološke fakultete vsebuje gradivo s področja teologije, filozofije in drugih družbenih ter humanističnih ved. Gradivo je razvrščeno po področjih, večina se ga nahaja v skladiščih. Imajo tudi veliko zbirko bizantinske glasbe, v njihovem skladišču pa se nahaja tudi arhiv celotne fakultete. Muzeji na univerzi omogočajo študentom srečevanje z obravnavano snovjo v praksi že med študijem. Tako imajo med drugim bogat muzej mavca, ki vsebuje več kot 3000 kosov, od tega več kot 1000 originalnih.

Neformalno druženje

V vsem tednu je bilo veliko priložnosti za izmenjavo izkušenj in medsebojno spoznavanje udeležencev. Tako je bilo vsak večer organizirano neformalno druženje. Med drugim smo se sprehodili do gradu in občudovali večerni razgled na mesto, se odpravili na izlet z ladjo in tako spoznali Solun še z morske perspektive, se družili na uradnih in neuradnih večerjih ter odšli na celodnevni izlet v Vergino, kjer smo podrobneje spoznali zgodovino grške pokrajine Makedonije. Vergina je še posebej znana po odkritjih grobnic makedonskih kraljev, med katerimi izstopa grobnica Filipa II. Makedonskega, ki smo si jo tudi ogledali. Po končani izmenjavi, ki nam je prinesla mnoge nove ideje in informacije, smo obljubili, da ostanemo v stikih, pri čemer so nam v veliko pomoč družbena omrežja, kjer se pogosto slišimo še danes.

Potek prijave

Za zaključek še nekaj besed o samem poteku prijave na izmenjavo (program Erasmus+). Sprva je treba oddati prijavo za finančno dotacijo znotraj matične univerze; ko je le-ta odobrena, je v veliko pomoč pri iskanju razpisov za organizirane tedne spletna stran <http://staffmobility.eu> (možno se je udeležiti izmenjave tudi

brez finančne dotacije, v tem primeru posameznik sam krije vse stroške).

Za prijavo je običajno treba izpolniti prijavnico, sestavljeno iz opisa dosedanjih izkušenj in motivacije za sodelovanje. Nato pa preostane le držanje pesti in upanje na pozitiven odgovor. Ko le-ta prispe, sledi podpis vseh potrebnih papirjev s strani matične ustanove, gostujoče ustanove in posameznika, ki se bo udeležil izmenjave. Prav tako je treba urediti še nastanitev in prevoz, pri čemer so lahko v veliko pomoč informacije, ki jih posreduje gostujoča univerza. Po koncu izmenjave sledi ponovno urejanje papirjev in njihovo posredovanje matični univerzi, saj je le tako možno prejeti finančno dotacijo. Poleg organiziranih tednov Erasmus+ omogoča tudi individualne izmenjave na posameznih univerzah. Ker je to edinstvena priložnost spoznavanja knjižnic v tuji državi in knjižničarjev iz mnogih držav, jo priporočam prav vsakemu. Po izmenjavi ostanejo mnoga nova poznanstva, izkušnje in obljube po mnogih obiskih knjižnic. ●

Nova vizija 2018–2020: Proaktivna splošna knjižnica

Mojca Trtnik

Narodna in univerzitetna knjižnica
Mojca.Trtnik@nuk.uni-lj.si

Strokovna priporočila in standardi za slovenske splošne knjižnice za obdobje 2018–2020 so dokument, ki ga je zagotovo vesel vsak, ki tako ali drugače deluje v knjižničarski stroki. V ponedeljek, 8. oktobra, je bila na Ministrstvu za kulturo predstavitev glavnih izhodišč omenjenega dokumenta. Miro Pušnik, predsednik Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost (NSKD) je poudaril, da je pomen priporočil predvsem v tem, da imajo knjižnice orodje, s pomočjo katerega se lahko na kvalitativni in kvantitativni ravni lahko primerjajo med seboj in s tem izboljšajo kakovost svojega delovanja.

Strokovna priporočila v ospredje postavljajo načelna izhodišča strokovnega delovanja slovenskih splošnih knjižnic, poudarek priporočil pa je, po besedah **Marjana Gujtmana**, strokovnega sodelavca na Ministrstvu za kulturo s področja knjižničarstva, predvsem na povezanosti splošne knjižnice z lokalno skupnostjo. To je pravzaprav tudi ena od temeljnih nalog splošnih knjižnic, saj že Zakon o knjižničarstvu določa, da splošne knjižnice, izvajajo knjižnično dejavnost za prebivalstvo v svojem okolju ter zagotavljajo storitve tudi za skupine prebivalcev s posebnimi potrebami. Tudi **dr. Melita Ambrožič**, nekdanja predsednica NSKD-ja, meni, da v današnjem sodobnem času šteje predvsem vpetost knjižnice v skupnost in da je delovna skupina, imenovana v letu 2015, zbrala pogum za usmeritev v končne izide delovanja knjižnice in ne le v postavljanje priporočil, kaj knjižnica mora imeti. Kaj knjižnica prinaša posamezniku in okolju oziroma kakšne so v okolju koristi od knjižnice, so glavna vprašanja, s katerimi se bodo splošne (in tudi druge) knjižnice v prihodnosti zagotovo soočale.

Ena od temeljnih podlag za oblikovanje priporočil je bila raziskava Doseganje razvojnih usmeritev Standardov za splošne knjižnice veljavnih v obdobju 2005–2017. Raziskavo so izvedli v Narodni in

univerzitetni knjižnici in je dostopna na <https://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/raziskava-doseganje-standardov-splosne-knjiznice-2005-2017.pdf>. Raziskava je po besedah **dr. Gorazda Vodeba**, vodjo delovne skupine za strokovna priporočila za splošne knjižnice pri NSKD-ju, pokazala, da so splošne knjižnice dosegle napredek, ki se kaže v boljši pokritosti prebivalcev, večjih zbirkah

Strokovna priporočila določajo enajst knjižničnih vlog:

1. Razvoj predbralne pismenosti
2. Bralna kultura in bralna pismenost otrok
3. Bralna kultura in bralna pismenost mladostnikov
4. Bralna kultura in bralna pismenost odraslih
5. Pridobivanje znanja
6. Informacijsko in računalniško opismenjevanje
7. Vključevanje v družbo
8. Domoznanska dejavnost
9. Informacijsko središče lokalne skupnosti
10. Odločanje o javnih zadevah in spremljanje aktualnega dogajanja v družbi
11. Spodbujanje povezovanja ter sodelovalne kulture in ustvarjalnosti v lokalni skupnosti

in dostopnosti za prebivalce s posebnimi potrebami (1/3 knjižničnih zgradb je na ustreznih ravni). Kljub temu pa opozarja na razlike v razvitosti splošnih knjižnic. In dodaja, da knjižničarsko stroko čaka veliko razvojnega dela.

Poudaril je tudi, da priporočila uveljavljajo razvojno vizijo proaktivne knjižnice. Splošna proaktivna knjižnica je avtonomna in usmerjena k načrtovanju za izboljšanje svojih storitev. S proaktivnim delovanjem je knjižnica zagotovo pomemben dejavnik razvoja lokalne skupnosti in tako daje poudarek na ugotavljanje in predvidevanje potreb prebivalcev v lokalni skupnosti.

Pomembna novost strokovnih priporočil so knjižnične vloge, ki določajo področja, kjer lahko splošna knjižnica pripomore k uresničevanju posameznikovih in družbenih ciljev. V vrednotenju uspešnosti knjižnice uvajajo drugačen pristop, tj. pristop, ki upošteva kontekst lokalne skupnosti. Uspešnost se ne ugotavlja na ravni celotne dejavnosti splošne knjižnice, temveč na ravni posameznih področij dela.

S sprejetjem novih priporočil so dani tudi pogoji za oblikovanje novega pravilnika, ki bo še nekoliko podrobneje opredelil pogoje za izvajanje knjižnične javne službe za splošne knjižnice.

Strokovna priporočila in standardi za slovenske splošne knjižnice za obdobje 2018–2020 so dostopni na povezavi: http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Direktorat_za_kulturno_dediscino/Knjiznicna_dejavnost/2017/NSKD_PRIPOROCILA_splosne_knjiznice_2017.pdf ●

Podelitev strokovnih nazivov v knjižnični dejavnosti v letu 2017

Milojka Miklavčič
Narodna in univerzitetna knjižnica
milojka.miklavcic@nuk.uni-lj.si

Tip knjižnice	Število kandidatov	Delež
Splošna knjižnica	35	60 %
Visokošolska knjižnica	12	21 %
Specialna knjižnica	8	14 %
Nacionalna knjižnica	3	5 %
Šolska knjižnica	0	0
SKUPAJ	58	100 %

■ Kandidati, ki so oddali vloge za napredovanje v strokovni naziv od 1. 11. 2016 do 30. 11. 2017, glede na tip knjižnice

Stopnja izobrazbe	Strokovni naziv	Število nazivov
V.	Knjižničarski referent	3
	Višji knjižničarski referent	2
	Samostojni knjižničarski referent	6
VI.	Bibliotekarski sodelavec	2
	Višji bibliotekarski sodelavec	2
	Samostojni bibliotekarski sodelavec	2
VII./1	Bibliotekarski referent	1
	Višji bibliotekarski referent	2
	Samostojni bibliotekarski referent	0
VII./2	Samostojni bibliotekar	8
	Višji bibliotekar	8
	Bibliotekarski specialist	6
VIII.	Bibliotekarski svetovalec	1
	Višji bibliotekarski svetovalec	1
	Nižji bibliotekarski svetnik	1
IX.	Bibliotekarski svetnik	1
	Bibliotekarski višji svetnik	1
SKUPAJ		47

Dne 21. oktobra 2016 je začel veljati nov Pravilnik o strokovnih nazivih v knjižnični dejavnosti (Uradni list RS, št. 65/16). Komisija za strokovne nazive v knjižnični dejavnosti je v obdobju od 1. novembra 2016 do 31. decembra 2017 prejela in obravnavala 58 vlog za imenovanje v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti. Za 47 kandidatov so člani Komisije predlagali imenovanje v strokovni naziv. Od ostalih enajstih vlog jih je bilo pet negativno ocenjenih, štirje kandidati so od postopka odstopili, za dve vlogi je bil izdan sklep o zavržbi.

60 odstotkov kandidatov za imenovanje v strokovni naziv je bilo zaposlenih v splošnih knjižnicah, 21 odstotkov v visokošolskih knjižnicah, 14 odstotkov v specialnih knjižnicah ter 5 odstotkov v nacionalni knjižnici

Glede na izobrazbeno sestavo je največ kandidatov za strokovni naziv imelo univerzitetno izobrazbo VII/2 (26 kandidatov ali 45 odstotkov). Glede na smer izobrazbe je imelo 24 odstotkov kandidatov zaključeno formalno izobrazbo bibliotekarske stroke (Oddelek za bibliotekarstvo, knjigarstvo in informacijsko znanost Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani).

Med podeljenimi strokovnimi nazivi je največ kandidatov prejelo naziv samostojni

■ Imenovanje v strokovni naziv v knjižnični dejavnosti v obdobju od 1. 11. 2016 do 31. 12. 2017

Namen delavnic je predstaviti novosti pri podeljevanju strokovnih nazivov ter opozoriti na najbolj pogoste pomanjkljivosti oddanih vlog.

bibliotekar in višji bibliotekar (skupaj 28 odstotkov vseh podeljenih nazivov). Eni kandidatki je bil podeljen najvišji strokovni naziv – bibliotekarska višja svetnica.

Od novembra 2016 do decembra 2017 sta predsednica Komisije Mojca Dolgan Petrič in tedanja strokovna tajnica mag. Špela Zupanc izvedli sedem delavnic za pripravo vlog za imenovanje v strokovni naziv v knjižnični dejavnosti v Ljubljani, Mariboru, Kranju, Novem mestu in Ravnah na Koroškem. Namen delavnic je bil predstaviti novosti pri podeljevanju strokovnih nazivov v primerjavi s prejšnjim Pravilnikom o imenovanju v strokovne nazive v knjižnični dejavnosti (Uradi list RS, št. 9/09 in 108/11) ter opozoriti na najbolj pogoste pomanjkljivosti oddanih vlog.

Iz prejšnjega pravilnika, ki je veljal od 21. 2. 2009 do 21. 10. 2016, so se ohranile naslednje določbe oz. zahteve:

- petletno napredovalno obdobje;
- trajnost doseženih strokovnih nazivov;
- kumulativa točk (presežek doseženih točk se prenese v naslednje napredovalno obdobje);
- točke mora kandidat pridobiti iz različnih, najmanj dveh, treh ali štirih razdelkov meril za ocenjevanje strokovne usposobljenosti (odvisno od pogojev za imenovanje v naziv), ki so priloga pravilnika;
- za najvišje nazive v izobrazbeni ravni mora kandidat pridobiti 20-30 odstotkov točk z avtorskimi objavami s področja knjižnične dejavnosti (strokovni in/ali znanstveni prispevki);
- brezplačnost izvajanja postopkov imenovanja v strokovni naziv, če Ministrstvo za kulturo Narodni

in univerzitetni knjižnici zagotovi proračunska sredstva.

Glavne novosti v novem pravilniku pa so naslednje:

- Za imenovanje v strokovni naziv s 15. majem tekočega leta morajo kandidati vloge poslati do vključno 31. januarja tekočega leta. Vloge, ki jih kandidati pošljejo po 31. januarju, pregleda komisija v roku dveh mesecev, strokovni naziv pa se podeli s 15. majem naslednje leto.
- Podeljevanje strokovnih nazivov je Ministrstvo za kulturo z javnim pooblastilom dodelilo Narodni in univerzitetni knjižnici, kamor kandidati pošljejo vloge. Strokovne nazive podeli ravnatelj NUK z odločbo po predhodnem mnenju Komisije za strokovne nazive v knjižnični dejavnosti.
- Za imenovanje v strokovni naziv so pomembni tudi dosežki v zadnjih petih letih.
- Bolj jasno so opredeljene avtorske objave s področja knjižnične dejavnosti.
- Merila nekaterih dosežkov so bolj uravnotežena.
- Pri nekaterih dosežkih je uvedena omejitev števila točk na največ 20 ali 30 točk oziroma mora kandidat predložiti vsaj 10 dokazil (druge razstave, krajša besedila za širšo javnost, anotacije, udeležba na strokovnih srečanjih).
- Uvedena je možnost predčasnega napredovanja za nazive v najvišji ravni izobrazbe (bibliotekar z doktoratom).

Med priporočili za oddajo vloge za pridobitev strokovnega naziva v knjižnični dejavnosti poudarjamo naslednje:

- Za pripravo selektivne bibliografije avtorskih objav s področja knjižnične

dejavnosti naj kandidati uporabijo programsko opremo COBISS Osebnosti bibliografije: [http://splet02.izum.si/cobiss/BibPersonal.jsp?init=t&code=&ty](http://splet02.izum.si/cobiss/BibPersonal.jsp?init=t&code=&type=conor)

- Kandidati lahko sproti vodijo seznam svojih dosežkov na obrazcih Vloga za imenovanje v strokovni naziv in Poročilo o razstavi, ki sta objavljena na spletnem mestu Narodne in univerzitetne knjižnice.
- Kandidati naj v svoji vlogi poudarijo ključne dosežke, saj večkratno preseganje zahtevanega števila točk ni potrebno, razen za najvišje nazive.
- Kandidati morajo oddati popolne vloge. Vsebovati morajo osebne podatke kandidata in natančne podatke o zaposlitvi, naziv, ki ga želi kandidat pridobiti, življenjepis s podatki o strokovnem delu, dokazila o izpolnjevanju posameznih pogojev za pridobitev naziva ter selektivno bibliografijo avtorskih del (obvezna je samo za kandidate, ki uveljavljajo dosežke s področja avtorske objave).
- Pred začetkom izpolnjevanja vloge za imenovanje v strokovni naziv v knjižnični dejavnosti naj kandidati poleg Pravilnika o strokovnih nazivih v knjižnični dejavnosti preberejo tudi Navodila za oddajo vloge in ocenjevanje strokovne usposobljenosti v knjižnični dejavnosti.
- Vsi dokumenti v zvezi s strokovnimi nazivi so objavljeni na spletnem mestu Narodne in univerzitetne knjižnice: <http://www.nuk.uni-lj.si/informacije/pridobivanje-strokovnih-nazivov>.

Kandidati za strokovni naziv lahko svoja vprašanja pošljejo na elektronski naslov Komisije za strokovne nazive v knjižnični dejavnosti: strokovni.nazivi@nuk.uni-lj.si ●

Zakladnica znanja v sodni palači

Razstava bo na ogled na Vrhovnem sodišču RS,
Tavčarjeva ulica 9, Ljubljana,
od 5. do 16. novembra,
za vas pa smo pripravili voden ogled
po razstavi in skritih kottičkih knjižnice,
ki bo 15. novembra ob 15. uri.

Vabljeni!

Maja Vavtar

Centralna pravosodna knjižnica
Maja.Vavtar@sodisce.si

Prvih sto let Centralne pravosodne knjižnice 1918 – 2018

V ljubljanski sodni palači domuje dragocen biser pravne zgodovine, Centralna pravosodna knjižnica, ki v letu 2018 praznuje pomemben jubilej – stoletnico svojega delovanja. Pomembnost knjižnice za delovanje sodišč in pravosodnih organov prikazuje že mnenje pobudnika ustanovitve knjižnice, Ivana Kavčnika, prvega predsednika tedanjega najvišjega slovenskega sodišča, ki je menil, da bo »pravna znanost dosegla svoj vrhunec le v primeru, da bodo imeli sodniki in ostali pravniki na razpolago tudi dobro založeno knjižnico«.

V knjižnici še danes do knjig in knjižnice same vlada posebna ljubezen, ki je vgrajena prav v temelje knjižnice. Te temelje so postavili posamezniki, ki so s svojimi prizadevanji skozi zgodovino knjižnice pustili poseben pečat, tako v knjižničarski kot v pravni stroki. Knjižnica je bila in ostaja služba, ki je v okviru najvišjega sodišča odprta in dostopna ne le zaposlenim v matični organizaciji, temveč tudi vsem, ki jo potrebujejo, tako strokovni, kot tudi laični javnosti. Poslanstvo knjižnice tako tudi po stotih letih delovanja ostaja enako, biti središče znanja in eden od dejavnikov, ki doda vrednost pravnemu znanstvenemu delu in vpliva na kakovost dela v sodstvu.

Celotna zgodovina delovanja knjižnice je podrobno opisana v knjigi *Zakladnica znanja v sodni palači*, ki je izšla ob tej priložnosti. Visoki jubilej bomo v knjižnici obeležili z razstavo starejših pravnih knjig. Razstava bo na ogled na Vrhovnem sodišču RS, od 5. do 16. novembra 2018. ●

»Jaz sem Cankar –
in to ti pove vse!«

Narodna in univerzitetna knjižnica
26. september 2018 - 26. januar 2019

Dragi Cankar!

Pozdravljen in dobrodošel. V iskreno veselje in čast mi je, da te lahko nagovorim ob tako posebni priložnosti, in to prav tukaj, v enem od tvojih domov.

Ne zameri mi, da se nate obračam takole osebno v obliki pisma. Upam, da v tem ne boš videl ne prevelikega klišeja, ne prevelike predrznosti. V zadnjem letu sem na poti do nocojšnjega dogodka imel priložnost prebrati preveč tvojih pisem, da bi se lahko uprl skušnjavi, da ti na tem mestu odpišem nazaj. Osebno, kot staremu tovarišu in pozabljenemu prijatelju.

Cenil si iskrenost, zato za začetek priznanje. Dolga leta si mi bil – in mislim, da ne govorim zgolj zase – neskončno zoprni. Tuj, temačen, črnogled, dolgovezen in dolgočasen, godec časa, ki ga že dolgo ne razumemo več in niti ne potrebujemo razumeti. Ti si bil pač Cankar, in to mi je res povedalo vse, kar sem rabil o tebi vedeti.

O sebi in svojem življenju si pisal mnogo. Kljub temu, da kot praviš: »Novelist ne more pisati o svojem življenju. Če je kaj prida, je vsaka novela kos njega samega, kaplja njegove krvi, poteza na njegovi podobi. Objektivne umetnosti ni in je ne more biti, dokler je umetnost delo in dih človeka.

Umetnost in življenje. Delo in dih. Natanko sem vmes se umeščajo pisma: so presek tvojih pronicljivih misli in mojstrstva jezika na eni, ter tvojega živahnega značaja in težke, mestoma tragične življenjske zgodbe na drugi strani. Napisal si jih veliko. Več kot tisoč petsto se jih je ohranilo, vseh oblik in velikosti: družini, založnikom in urednikom, prijateljem, upnikom in potencialnim upnikom, uslišanim in neuslišanim ljubeznim. Od razglednic in kratkih pozdravov, do večstranskih razmišljanj in romantičnih izlivov.

Že na prvi pogled preseneča neverjetna jasnost tvojih misli, o kateri pričajo skrbno in skorajda brez napak popisani listi, ki bolj spominjajo na prepis ali narek, kot pa pisanje iz glave. Tvoj jezik je vseskozi čudovito tekoč in – dajmo tej besedi malo bolj pozitiven prizvok – cankarjansko ritmičen. Zdi se, da si imel, podobno kot pri tvojih literarnih delih, vse stavke in besede že jasno zapisane v glavi, še preden se je pero dotaknilo lista.

Danes, ko lahko komuniciramo hitreje kot mislimo, je tolikšna jasnost misli skorajda nepredstavljiva. A to je še najmanjši od razlogov, zakaj se nam dandanes zdi nekoliko tuj. Tuj nam je čas, v katerem in o katerem si pisal; tuja nam je neznosna revščina, v kakršni si rasel in živel; tuje nam je tvoje iskreno čudenje nad najbolj vsakdanjimi rečmi in tuj nam je tvoj sentimentalni, čustveni način, na katerega si ta tuj svet poskušal opisati. Težko je v svetu, ki ima vse preveč, razumeti nekoga, ki je imel vsega premalo. Vsega, razen sanj, idej, načrtov, predrznosti in kreativnega genija, da jih uresniči.

Kaj torej povedati o tem tujem človeku, ki ne samo da nam, kot praviš, že sam pove vse, ampak o katerem bo v letošnjem letu kljub temu govora na vsakem koraku. V NUK in s soavtorjema Marijanom Rupertom in Silvanom Omerzujem, ki je dal razstavi umetniško podobo, smo se odločili, da damo glas edinemu, kar bi lahko ostalo preslišano. Da pustimo, da spregovoriš sam, brez prišepetovalcev in interpretov, brez skrivanja za katerim od tvojih ikoničnih likov. Da Razstavno dvorano NUK spremenimo v tvoj intimni svet in prisluhnemo tvojemu notranjemu glasu. Vse drugo, kot praviš sam, bi bilo odveč: »Ti si Cankar – in to nam pove vse!«

Za velike ljudi radi mislimo, da so se ukvarjali z velikimi rečmi in vprašanji. Tudi ti si v pismih občasno reševal svet in velike probleme slovenstva, a predvsem si reševal samega sebe, svoj status in ugled v družbi. Ostal si eden izmed nas, običajen človek z običajnimi problemi, kot da bi želel sporočiti, da veličina ni v velikosti problemov, ki jih rešujemo, ampak v načinu, kako se z njimi spopadamo. In kaj pri tem pustimo za seboj.

Kot si se nekoč zabaval nad tem, da iz tebe delajo strašilo za mladino, bi se ti najbrž zdel smešen tudi poskus, da iz tebe naredimo svetel zgled. Svojih slabosti in pomanjkljivosti si se sam najbolje zavedal - v pismih jih priznaš vsaj toliko, kot izkažeš ponosa in samozavesti.

A ob branju tvojih pisem sem spoznaval, da si nam v svojem prepletu kreposti in slabosti mnogo bližje, kot to daje slutiti distanca tvojega časa in življenjskih razmer, ali temačnost tvojih del. S svojo nebrzdano kreativnostjo, razgledanostjo in inteligenco, čustvenim dožemanjem sveta, pa tudi muhavostjo, prikrito nesamozavestnostjo, težavam pri izkazovanju čustev in vzdrževanju osebnih odnosov bi prav lahko bil predstavnik sodobne milenijske generacije, ki jo odlikujejo praktično identične značilnosti.

Tvoja zgodba daje tako nauk, ki ga rabi slišati vsak izmed nas: najdi nekaj, kar rad počneš, kar daje tvojemu življenju smisel, in se tega okleni z vsem srcem, vsem oviram v brk. Četudi nikdar povsem ne izplavaš iz močvirja, pa morda pri tem poveš zgodbo, ki preživi stoletje.

Zatorej hvala Cankar, za vse besede. Hvala tudi vsem, ki so omogočili, da si spregovoril v teh prostorih. Ravnateljici Martini Rozman Salobir, soavtorjema in oblikovalki Tanji Radež, pa vsem nukovkam in nukovcem, ki ste prispevali svoj delež, posebej pa tudi Zavarovalnici Triglav za podporo in razumevanje pomena kulture v slovenski družbi.

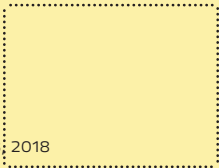
In hvala vsem vam nocoj zbranim, ki s svojo prisotnostjo besedam dajete pomen in smisel. Mislim, da bo vsak, ki bo našemu največjemu pisatelju dal priložnost in mu prisluhnil, lahko priznal:

Ja, tudi jaz sem Cankar.

In to ti res pove vse.

Hvala.

Žiga Cerkenik

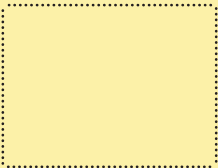
Gospod

Ivan Cankar

Turjaška 1

1000 Ljubljana

Moje pismo Ivanu Cankarju

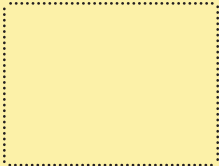
Gospod

Ivan Cankar

Turjaška 1

1000 Ljubljana

Moje pismo Ivanu Cankarju

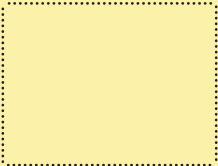
Gospod

Ivan Cankar

Turjaška 1

1000 Ljubljana

Moje pismo Ivanu Cankarju

Gospod

Ivan Cankar

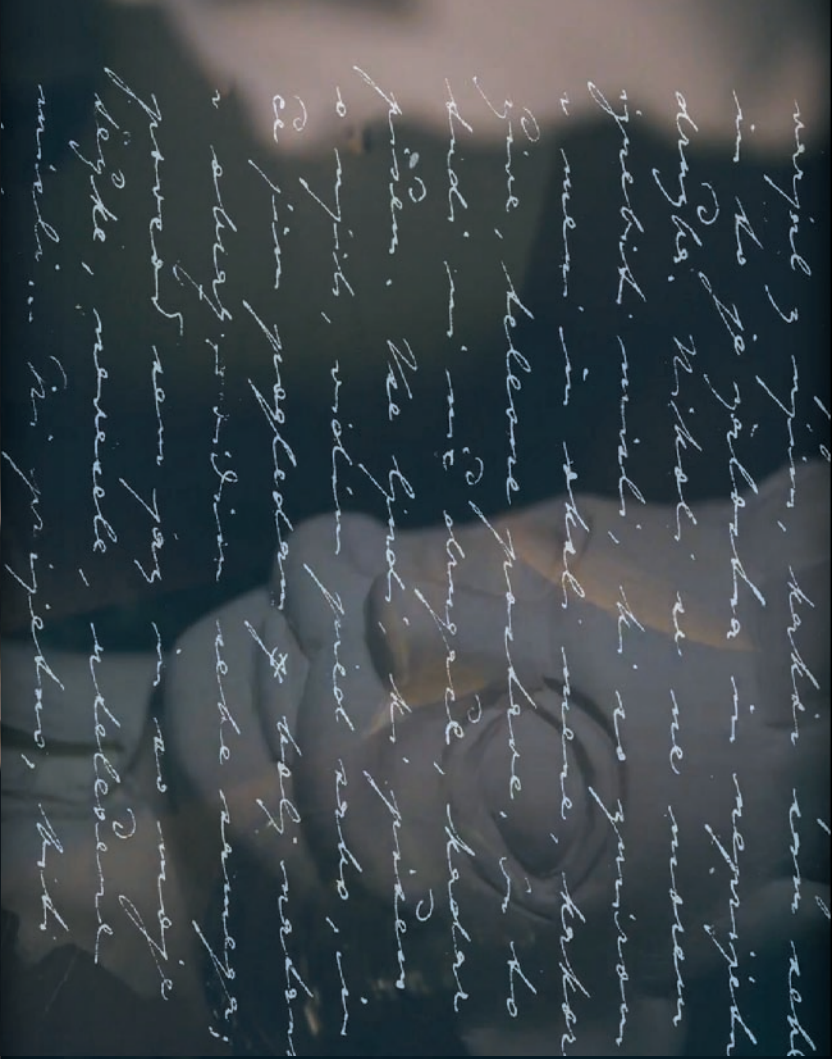
Turjaška 1

1000 Ljubljana

Moje pismo Ivanu Cankarju

Če sem jaz sem

Če sem jaz sem

Natečaj Branju prijazna občina se nadaljuje

Vesna Horžen

Združenje splošnih knjižnic
vesna.horzen@zdruzenje-knjiznic.si

V letu 2017 smo v Združenju splošnih knjižnic na pobudo Ministrstva za kulturo prvič objavili natečaj Branju prijazna občina in pozvali vse slovenske občine k sodelovanju. Projektu se je pridružila tudi Skupnost občin Slovenije, ki je bila s svojimi izkušnjami in poznavanjem realnosti, kakor jo živijo občine, izjemno dragocen sodelavec. Osnovni namen javnega natečaja je promocija dobrih praks, ki jih za izboljšanje bralne pismenosti, spodbujanje branja in razvoj bralne kulture izvajajo občine, ideja zanj pa se je rodila v Nacionalnem programu za kulturo 2014 do 2017. Z ukrepom podeljevanja certifikatov Branju prijazna občina naj bi se izboljšalo stanje na področju branja v Sloveniji.

V splošnih knjižnicah, kjer smo že zaradi narave svojega poslanstva najpomembnejši akterji na področju branja, bralne pismenosti in bralne kulture, smo prepoznali priložnost in s tem natečajem, ki upošteva in nagraduje vse, kar lokalna skupnost spodbuja, podpira in izvaja na področju branja, pokazali široko družbeno odgovornost do branja kot vrednote. V teh časih, ko se vsak bori le zase, smo na to, da smo bili zmožni pogledati širše in preko svojih plotov, še posebej ponosni.

Natečaj, ki ga je pripravila in oblikovala delovna skupina knjižničarjev v okviru Združenja splošnih knjižnic s sodelovanjem predstavnika Ministrstva za kulturo in predstavnice Skupnosti občin Slovenije, smo objavili na slovenski kulturni praznik, 8. februarja 2017. Občine so imele skoraj vse leto čas za spremljanje in izbor svojih aktivnosti na področju branja, za morebitno dopolnitev svojih razvojnih dokumentov s temi vsebinami in ne nazadnje tudi za oblikovanje same prijave, saj je bil rok za oddajo 30. oktober.

Občine so morale izpolnjevati naslednje kriterije, navedene v besedilu natečaja:

- opredelitev pomena ali področja bralne kulture in drugih dejavnosti v zvezi s knjigami, branjem in bralno pismenostjo v razvojnih dokumentih lokalne skupnosti;
- podpora projektom in drugim aktivnostim s področja bralne kulture;

- javna podpora nosilcev lokalnih oblasti pri aktivnostih, ki se izkazujejo kot promocija bralne kulture;
- podpora bralnim društvom in klubom, ki jih ne organizirajo in izvajajo splošne knjižnice;
- finančna podpora aktivnostim, povezanim z branjem in knjigo.

Do 30. oktobra 2017 je na elektronski naslov ZSK prijavo poslalo 27 občin. Od 27 vlog je 18 lokalnih skupnosti z vsebino svoje prijave prepričalo komisijo, da jim je podelila certifikat:

Črna Na Koroškem
Ivančna Gorica
Hrastnik
Hrpelje – Kozina
Kamnik
Kranj
Krško
Ljubljana
Občina Prevalje
Radovljica
Slovenske Konjice
Sveti Andraž v Slovenskih Goricah
Škofja Loka
Šmartno Pri Litiji
Trzin
Tržič
Velike Lašče
Žalec

Ob pregledovanju in ocenjevanju vlog so se strnili vtisi komisije v nekaj naslednjih splošnih ugotovitev: občine so pri projektih za spodbujanje branja, bralne pismenosti in bralne kulture domiselne, smeje, širokogrudne, spoštljive do svoje lokalne in tudi nacionalne kulturne dediščine, naklonjene občanom, ki na najrazličnejše načine iščejo svoj izraz preko knjig in branja, občine knjigo in branje umeščajo visoko na lestvico svojih vrednot. Prebiranje vlog je pri komisiji marsikdaj izzvalo iskreno občudovanje: koliko vsega se na področju besede, branja, knjige ... dogaja v lokalnih skupnostih in kako neizmerne so še možnosti za nove aktivnosti na tem področju. Med člani komisije je na podlagi teh opažanj vzkliko tudi seme dvoma v zvezi s trditvijo, ki jo poslušamo že kar nekaj let, to je, da Slovencem knjiga in branje ne pomeni vrednote. Velika skrb za knjigo in branje v občinah in pa 10 milijonov obiskovalcev v splošnih knjižnicah ter 25 milijonov izposojenih enot knjižničnega gradiva teh trditev ne potrjuje.

Podelitev certifikatov je potekala 4. decembra 2017 v dvorani občinske stavbe Mestne občine Kranj, ki je sodelovala tudi pri izvedbi dogodka. Prireditve so se udeležile vse občine, prejemnice certifikatov. Posebno vzdušje pa so pripravili častni gostje prireditve, ki so bili tudi pokrovitelji projekta: tedanji predsednik DZ dr. Milan Brglez in minister za kulturo Anton Peršak ter urednica in pisateljica Manca Renko.

Z natečajem v letu 2018 nadaljujemo in upamo, da bo prijavljenih občin, ki se zavedajo, kako pomembno je spodbujanje branja, vedno več. Naš cilj je: vsaka slovenska občina je branju prijazna. ●

Moj
knjižnica
Pras

TED
SPLO
KNJI
19. -
NOVE
20

Novembra v splošnih knjižnicah praznujemo

Vesna Horžen

Združenje splošnih knjižnic
vesna.horzen@zdruzenje-knjiznic.si

V letu 2017 smo v splošnih knjižnicah prvič poskusili s praznovanjem, ki je 20. november, dan splošnih knjižnic, raztegnil na ves teden. In se je obneslo. Celo zelo se je obneslo. Dobili smo zagon in letos s takšnim načinom praznovanja nadaljujemo.

Preden pa opišem, kaj se bo v letošnjem letu dogajalo, je treba nekaj besed nameniti zgodovini tega praznovanja: dnevu splošnih knjižnic je pot s predanim delom in vztrajnostjo, utrla sekcija za splošne knjižnice pri ZBDS, ki je več kot desetletje organizirala praznik splošnih knjižnic na nacionalnem nivoju in spodbujala knjižnice, da so v svojih okoljih počele enako. V tem času so se dneva knjižnic pričeli zavedati tudi mediji in mu posvečati primerno pozornost. Iskrena hvala torej vsem članicam sekcije za oranje ledine.

V zadnjih nekaj letih se je Združenje splošnih knjižnic pridružilo sekciji pri prireditvi kot soorganizaor, v lanskem letu

pa smo se v ZSK v skladu z načrtovanimi ukrepi iz dokumenta Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013 - 2020 in v dogovoru s sekcijo za splošne knjižnice pri ZBDS odločili izpeljati bolj intenzivno promocijsko akcijo, ki se je uresničila v tako imenovanem tednu splošnih knjižnic. Promocijsko akcijo, ki so se ji pridružile vse knjižnice, smo poimenovali Moja knjižnica praznuje, podnaslov pa je bil Gostija v deželi branja. Oba naslova so v precejšnji medijski odmevnosti celotnega dogajanja novinarji z veseljem uporabili za svoje prispevke. Vrh prazničnega tedna je bil nacionalni dogodek ob dnevu splošnih knjižnic, 20. 11. 2017, v Knjižnici Šmarje pri Jelšah.

■ V letu 2018 bo v knjižnicah spet praznični teden, ki bo potekal od 19. do 23. novembra. Ravno tako kot lani bomo javnost opozarjali nase s sloganom »moja knjižnica praznuje«, ki smo mu dodali še igrivo grafiko o tem, kaj vse se v knjižnicah dogaja in je videti takole:

V tiskanem promocijskem gradivu, ki ga bodo prejele vse knjižnice, so poleg plakatov tudi priponke z napisom »moja knjižnica praznuje«, ki jih bodo v tem tednu nosili knjižničarji, in razglednice, potiskane z gornjimi grafikami. V delovni skupini, ki vse to pripravlja, smo si zamislili, da bi naše uporabnike spodbudili k pisanju razglednic. Namenov pisanja in pošiljanja razglednic je več: spodbujanje in obujanje pisanja navdihujočih sporočil brez e-pripomočkov, z roko in na papir; promocija knjižnic; povabilo v knjižnico tistim, ki še niso naši uporabniki ... in prav

a
žnica
mije!

EN
ŠNIH
ŽNIC
23.
MBER
1 8

KNJIŽNICE V SLOVENIJI
DELUJEMO NA TISOČ
RAZLIČNIH KRAJH

IN PONUJAMO
12 MILIJONOV
ENOT GRADIVA,

OBIŠČE NAS 10 MILIJONOV OBISKOVALCEV NA LETO, TOLIKO.
DA BI LAHKO 800-KRAT NAPOLNILI DVORANO STOŽICE.

VSAK ČLAN SI LETNO
POVPREČNO IZPOSODI
50 KNJIG, KI V VIŠINO MERIJO TOLIKO
KOT KOŠARKAR.

Ves teden se bodo v knjižnicah dogajale prireditve in na razpolago bo promocijsko gradivo. Posameznim dnevom smo oblikovali različne okvire z nekaj sugestijami, ki vse knjižnice in dogajanje v njih povezujejo, kar je tudi namen promocijskega dogajanja, saj smo skupaj močnejši (kar je že malo izrabljen slogan, ampak še vedno zelo drži). Seveda pa knjižničarji lahko dogajanja v svojih knjižnicah oblikujejo čisto po svoje.

Ponedeljek, 19. 11.

Dobimo se v knjižnici... (predstavijo se različni ustvarjalci na področju knjige, branja, besede: literati iz domačega okolja, interpreti besede iz domačega okolja, npr. gledališke skupine, ipd...)

Torek, 20. 11.

Dan splošnih knjižnic (na nacionalnem nivoju prireditev, v knjižnicah dan brezplačnega vpisa (kdor se tako odloči) ter podarjanje propagandnega materiala: info grafike....)

Sreda, 21. 11.

Evropsko leto kulturne dediščine (primeri: zgodovina županov v našem kraju, rodoslovje, razglednice našega kraja, zgodovina ulice, v kateri je knjižnica, Kamra...)

Četrtek, 22. 11.

Moja knjižnica praznuje z/s... (knjižnice se odločijo, s kom ali s čim knjižnica praznuje: lahko povabijo nekoga v goste in praznuje z njim, npr. z lokalno godbo na pihala ali pa z znanim pisateljem; knjižnica praznuje z baloni, ...)

Petek, 23. 11.

Dan modrih knjig (primeri: razstavi se knjige z modrimi platnicami; knjige se zavije v moder papir in jih kot skrito dobro branje ponudi bralcem; bralcem se podari modre beležke z zanimivimi citati iz knjig ...)

■ Javnosti bomo ob tej priliki predstavili tudi nekaj podatkov o knjižnicah, ki smo jih takole predstavili v grafični obliki:

gotovo bo še veliko idej, ki se bodo rodile v knjižnicah.

Ob oblikovanju info grafik in programa tedna splošnih knjižnic nas je, člane delovne skupine, usmerjalo prepričanje, da so slovenske knjižnice naše nacionalno bogastvo. Takšno prepričanje potrjuje tudi izjava, ki prihaja od pomembne tuje avtoritete na področju knjige : »V Sloveniji je za distribucijo knjig dobro poskrbljeno, še posebno fascinantno je dobro delujoč sistem splošnih knjižnic«, je dejal Jürgen Boos, direktor frankfurtskega knjižnega sejma, kjer bo Slovenija leta 2022 častna gostja. (iz članka v Delu: Velika priložnost za majhno državo, 20.2.2018)

Lahko smo res ponosni, da nas tako vidijo od zunaj, saj smo ta »dobro delujoč sistem splošnih knjižnic« ustvarili vsi, ki smo na tem področju dejavni.

Nacionalna prireditev ob dnevu splošnih knjižnic, 20. 11. , na kateri bomo, tako kot vsako leto, podelili tudi nagrado za najboljši projekt v splošnih knjižnicah, bo letos v novi Knjižnici Antona Tomaža Linhartarja v Radovljici. Prijazno vabljeni, praznujmo skupaj. ●

Goropevškova priznanja in Goropevškove listine

Matjaž Neudauer
Knjižnica Ivana Potrča Ptuj
matjaz.neudauer@knjiznica-ptuj.si

Nagradi Sekcije za domoznanstvo in kulturno dediščino pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije

Naše delo dobi pomen šele takrat, ko ga drugi ne zgolj vidijo, ampak ga tudi priznajo in mu s tem dajo veljavo. Zavedanje pomena Goropevškovih nagrad pri promociji domoznanske dejavnosti v slovenskih knjižnicah naj bo tisto vodilo, ki nas bo peljalo k oblikovanju nagrad za izjemne uspehe na področju domoznanske dejavnosti in prvi podelitvi le-teh na Domfestu v letu 2018.

V letu 2015 se je rodila ideja, da slovenski domoznanci dajo pobudo Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije za oblikovanje nagrad, ki bodo nosile ime po mag. Branku Goropevšku, prvemu predsedniku Sekcije za domoznanstvo in kulturno dediščino, in se bodo podeljevala tistim, ki s svojo dejavnostjo pomembno prispevajo k razvoju in promociji domoznanske dejavnosti v slovenskih knjižnicah.

Iniciativna skupina je v letošnjem letu podala predlog, da Upravni odbor ZBDS Sekciji za domoznanstvo in kulturno dediščino podeli soglasje za oblikovanje nagrad za zasluge na domoznanskem področju, ki bosta poimenovani po Branku Goropevšku (Goropevškove nagrade). Nagrade bi se podeljevale bienalno na Domfestu, prejeli pa jih bodo najzaslužnejši člani Sekcije za domoznanstvo in kulturno dediščino pri ZBDS ter drugi, ki s svojim delom pomembno prispevajo k delovanju Sekcije. Komisija Goropevškove nagrade 2017 – 2021 v sestavi **Srečko Maček**, predsednik, **dr. Vlasta Stavbar**, članica, **Zdenka Žigon**, članica, je bila izvoljena na Občnem zboru ZBDS 28. 9. 2017

Predlog kriterijev za podelitev Goropevškovega priznanja in Goropevškove listine

Goropevškovo priznanje se bi podelilo članom Sekcije pri Zvezi, ki so s svojim strokovnim odnosom in

delom pomembno prispevali k razvoju domoznanske dejavnosti (v lokalnem okolju oziroma širše na regionalnem območju, v državi in mednarodnem okolju) ter h krepitvi ugleda domoznancev. Komisija za podeljevanje Goropevškovih nagrad, za katero si želimo, da bi bila izvoljena na občnem zboru ZBDS v letu 2017, ko so predvidene volitve, bi pri izbiri prejemnikov Goropevškovega priznanja upoštevala naslednje kriterije:

- prispevek kandidata k razvoju in prepoznavnosti domoznanstva, ki se izkazuje z njegovim uspešnim delom na področju vodenja in razvoja domoznanske dejavnosti, publiciranjem ter z drugimi oblikami promocije v lokalnem in širšem okolju;
- prispevek k razvoju teorije domoznanstva, ki se izkazuje z znanstvenimi in strokovnimi objavami v domači in tuji strokovni literaturi;
- prispevek kandidata h krepitvi ugleda domoznancev v strokovni in širši javnosti;
- prispevek kandidata k prenosu znanj in izkušenj na mlajše generacije domoznancev ter usposabljanje uporabnikov za uporabo domoznanskih virov;
- prispevek kandidata h krepitvi sodelovanja in povezovanja domoznancev, ki se izkazuje z organizacijo skupnih projektov in strokovnih srečanj;
- razvijanje sodelovanja s knjižnicami, muzeji, arhivi in drugimi organizacijami ter posamezniki na področju ohranjanja

lokalne in nacionalne kulturne dediščine;
● uvajanje inovacij inboljšav v domoznanski dejavnosti.

Goropevškova listina bi se podelila partnerjem, podpornikom, sponzorjem in donatorjem, ki s svojim delom spodbujajo in podpirajo delovanje Sekcije pri Zvezi. Prejemniki listine so lahko posamezniki in ustanove, izpolnjevati pa morajo naslednje kriterije:

- večletno sponzoriranje delovanja Sekcije ali njenih posameznih akcij;
- sponzoriranje ali donatorstvo pri posameznih projektih s področja domoznanstva in kulturne dediščine, ki jih izvajajo knjižnice;
- posameznikom, ki so s svojim delovanjem prispevali k razvoju in uveljavljanju domoznanstva in ohranjanju kulturne dediščine ter delu Sekcije;
- posameznikom, ki so s svojim delovanjem prispevali k promociji domoznanske dejavnosti na lokalnem, državnem in mednarodnem področju;
- prispevek k razvoju domoznanstva, ki se izkazuje z uvajanjem inovacij inboljšav v sodelovanju s knjižnicami;
- prispevek k izboljšanju pogojev za delovanje domoznanstva ter njegove prepoznavnosti v lokalnem okolju oziroma širše na regionalnem območju, v državi in mednarodnem okolju;
- večletno partnerstvo pri prizadevanju za boljšo prepoznavnost domoznanstva in kulturne dediščine v lokalnem okolju oziroma širše na regionalnem območju, v državi in mednarodnem okolju.

Branko Goropevšek (1966–2012)

Branka Goropevška slovenskim knjižničarjem ni potrebno posebej predstavljati, toda za nami prihajajo mladi rodovi, zato je prav, da domoznanstvu in knjižničarstvu predanega kolega tudi kratko predstavimo.

Mag. Branko Goropevšek se je rodil v Celju 18. oktobra 1966. Študij zgodovine in geografije je uspešno zaključil leta 1991, leta 2000 pa je pridobil še naziv magister zgodovinskih znanosti. Po kratkem obdobju pedagoškega dela na celjski prvi gimnaziji je svojo uspešno karierno pot začel v Osrednji knjižnici Celje, kjer je kmalu postal vodja domoznanskega oddelka. Po opravljenem pripravništvu je leta 1992 pridobil strokovni naziv bibliotekar, v letu 2002 pa strokovni naziv bibliotekarski specialist. Izobraževal se je tudi v tujini, in sicer v Gradcu kot štipendist štajerske deželne vlade (1993–1994) ter na Dunaju na Avstrijskem inštitutu za vzhodno in jugovzhodno Evropo (1995). Oktobra 1999 je ob pomoči mednarodne iniciative PubliCA Training Placements (CEPP – Centres of Excellence Placement Programme) v berlinski Deželni in mestni knjižnici spoznaval uporabo lokalnih in virtualnih virov v knjižnicah in njihovo razvejano domoznansko dejavnost. Bogato znanje, ki si ga je pridobil, je prenesel v vsakdanje delo knjižnice.

Kot vodja domoznanskega oddelka v Osrednji knjižnici Celje je vsa leta aktivno sodeloval pri razvoju slovenskega domoznanstva: najprej kot aktivni član Koordinacije za domoznanstvo pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije, leta 1997 pa je bil izvoljen za prvega predsednika novo ustanovljene Sekcije za domoznanstvo pri krovnem bibliotekarskem združenju. Aktivno je sodeloval tudi pri organizaciji in izvedbi bibliotekarskih zborovanj, ne samo kot član organizacijskega odbora, ampak tudi kot referent s področja domoznanstva. Kot avtor teoretičnih in polemičnih prispevkov o domoznanski dejavnosti je pomagal graditi temelje za sodobno domoznansko dejavnost v slovenskih knjižnicah. Njegove temeljne objave so:

- Razvojne perspektive domoznanstva v Osrednji knjižnici Celje. Celje, 1993 (tipkopis).
- Domoznanstvo včeraj, danes, jutri. V: Knjižnica 39/1995 št. 3 str. 61–79.
- Domoznanstvo in domoznanske zbirke v slovenskih knjižnicah. V: Kulturne ustanove in arhivsko gradivo; Arhivi in marketing; Računalniško popisovanje arhivskega gradiva v praksi. Ljubljana:

Goropevškovo priznanje za leto 2018 prejme gospa **Nataša Kokošinek** iz Knjižnice Jesenice za prispevek k razvoju in prepoznavnosti domoznanstva na jeseniškem območju in širše. Goropevškovo listino prejmeta gospod **Marjan Breclj** iz Nove Gorice za prispevek k razvoju in prepoznavnosti domoznanstva na Goriškem in preko slovenskih nacionalnih meja ter **mag. Matjaž Neudauer**, direktor Knjižnice Ivana Potrča Ptuj, za prispevek k razvoju domoznanstva v knjižnici in v slovenskem prostoru ter dvigu njegove prepoznavnosti.

Arhivsko društvo Slovenije, 2000, str. 45–53.

- Formalni in neformalni pritok gradiv na starih in novih medijih. V: Tradicionalni mediji v sodobni informacijski družbi. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2000, str. 83–92.

O velikem poznavanju domoznanstva in zgodovine pričajo njegove knjige, ki jih je napisal sam ali v soavtorstvu. Poleg strokovnega delovanja na knjižničarskem področju je bil kot zgodovinar zelo dejaven tudi v celjskem zgodovinskem društvu. Bil je eden vidnejših zgodovinarjev t.i. mlajše celjske generacije slovenskih zgodovinarjev, njegova biografija šteje preko 200 bibliografskih enot, med njimi je kar šest monografij. S svojimi razpravami je sodeloval na številnih simpozijih in kongresih. Vrsto let je kot pisec gesel sodeloval z Enciklopedijo Slovenije in pri Slovenski kroniki 19. in 20. stoletja. Bil je tudi urednik številnih zbornikov in drugih strokovnih publikacij. Med letoma 1993 in 2000 je bil vključen v znanstveni projekt Zgodovina

Severovzhodne Slovenije, zgodovina 1848–1918. V obdobju 1992–1996 je predsedoval Zgodovinskemu društvu v Celju, med letoma 2002–2004 pa tudi Zvezi zgodovinskih društev. Poleg publicistične dejavnosti je vsako leto sodeloval tudi pri mladinskem raziskovalnem delu Mladi za Celje, in sicer kot mentor ter ocenjevalec raziskovalnih nalog. Bil je tudi član Rotary kluba Barbara Celjska.

Leta 2001 je bil imenovan za direktorja Osrednje knjižnice Celje. Čeprav se je s tem nekoliko oddaljil od vsakodnevnega dela domoznancev, je njegovo zanimanje za to področje ostajalo živo ves čas njegovega delovanja v knjižničarski stroki. Osrednjo knjižnico Celje je kot direktor vodil tri mandate V tem času je opravljal številne pomembne funkcije: bil je član sveta COBISS Inštituta za informacijske znanosti (IZUM), član Upravnega odbora IZUM, član Strokovnega sveta Narodne in univerzitetne knjižnice, predsednik Zveze splošnih knjižnic in član regionalnega razvojnega sveta Savinjske regije. Velike osebne zasluge je imel pri izgradnji nove celjske knjižnice, ki je bila odprta leta 2010 in je eden najsodobnejših tovrstnih objektov v Sloveniji.

Osebnostno in strokovno angažiranost Branka Goropevška na številnih področjih je prekinila njegova prezgodnja smrt 13. septembra 2012. Kljub temu ostaja njegovo delo bibliotekarja domoznancu in zgodovinarja prepoznavno tako v rodnem Celju kakor tudi širše v Sloveniji. Slovenski domoznanci se ga spominjamo kot izjemnega poznavalca in zavzetega raziskovalca, ki ga ni bilo strah iskati novih poti za uspešno opravljanje našega poslanstva. Poosebljal je tip domoznanca, kot ga opisujejo teoretični prispevki o domoznanstvu in katerega glavna odlika je izjemna širina v delovanju in vsestranska vpetost v lokalno okolje. Branko Goropevšek je bil aktiven član lokalne skupnosti in povezovalni člen med knjižnico in njenim okoljem, s čimer je bistveno pripomogel k ugledu in prepoznavnosti celjske knjižnice in slovenskega knjižničarstva nasploh. S svojim zgledom je pokazal pot posebej tistim knjižničarjem, ki so se zavezali k opravljanju domoznanske dejavnosti. ●

Ljubitelji knjig, knjižni molji, ali preprosto bralci?

Urška Pajk
Narodni muzej Slovenije
urska.pajk@nms.si

Kateri izraz je najbolj pravilen za zagretega »požiralca knjig«? Knjižni molj, ljubitelj knjig, bralec ali zasvojenec s knjigami? Nekateri med nami se slednjega poimenovanja izogibajo in pravijo, da ima slabšalen prizvok. Kakor koli se že poimenujemo, vsi imamo skupno lastnost, da se radi zadržujemo v knjižnicah in v družbi knjig. Prav knjižni molji pa smo pogosto tudi odlični navdih za filmske režiserje, pisatelje, publiciste, likovne umetnike. V poletnih mesecih, ko imamo skoraj vsi več prostih uric za branje, zlasti leposlovja, je morda pravi čas za razmislek o različnih tipih bralcev in branju. Prispevek ni študija in daleč od tega, da bi bil natančen povzetek vseh oblik branja. Gre le za »lahkotne« misli oziroma prebliske o ljubezni do knjig.

Ljubitelji knjig se ločimo glede na čas ter lokacijo branja, obliko nosilca zapisa, vsebinski izbor publikacij, eni so samotarji, drugi radi berejo v družbi in pozneje tudi razpravljajo o prebranem. Razlik in podobnosti je še veliko. Med nami so prav tako občasni bralci ali redni »požiralci knjig«, taki, ki berejo zase (sebi) ali tisti, ki berejo drugim. Materam z majhnimi otroki vedno primanjkuje časa, zato v glavnem berejo drugim – svojim malčkom. Vas je kdaj knjižno čtivo tako potegnilo v svoj vrtinec, da ste morali vzeti dopust? Tudi to se dogaja ... Veliko nas je, ki si knjige izposojamo v knjižnicah in jih istočasno kupujemo tudi sami, obstajajo pa prav tako zvesti pripadniki prve ali druge skupine. Razlikujemo se tudi glede na to, kje dobimo informacije o novo izdanih in »dobrih« knjigah. V revijah, časopisih, na koncu prebranih publikacij, od znancev/prijateljev, na socialnih omrežjih, v knjižnicah ali v knjigarnah. Nekateri imajo radi priporočila in radi poznajo kratko vsebino dela, drugi pa radi naključno potegnejo »knjižno poslastico« s police v prodajalni s knjigami ali knjižnici. Sodobni ljubitelji branja posegajo tudi (ali pa samo) po elektronskih knjigah. Veliko ljudi še vedno raje posega po (klasičnih) tiskih, saj pravijo, da se

lahko zares sprostijo le pri taki obliki branja. Le-ti prav tako strogo ločujejo druženje s knjigo za razvedrilo od tistega branja, ki sodi k raziskovalnemu delu ali študiju. Eni berejo kjer koli pač nanese – na vlaku, v čakalnici, čitalnici, kavarni, parku, celo med čakanjem v dolgi vrsti na kakšnem uradu, med učnimi urami in predavanji. Drugi pa radi berejo le v zasebnosti svojih domov, kjer si uredijo pravi bralni kotiček. V takem kotičku je velikokrat udoben naslanjač, polička z najljubšimi papirnati prijateljicami, včasih tudi mizica, saj si določeni knjižni zasvojeneci ob prebiranju radi privoščijo skodelico kave ali čaja, saj to bralne užitke še poveča. V zimskih večerih, ko skozi okno opazujejo zasnežena drevesa, je to res prijeten prostor za kratkočasenje in učenje. Nekateri imajo možnost, da si tako zatočišče lahko poiščejo tudi na vrtu in v toplih mesecih, poleg »duhovne hrane«, zaužijejo nekaj svežega zraka. V svoje »svetišče« le malokdaj spustijo kakšnega gosta. Eni potrebujejo za branje udoben stol ali posteljo, drugi pa berejo skoraj povsod in na več načinov ... V stoje, pri hoji, sedeči na stopnicah, klopici, drevesnem štoru v gozdu, vmes med drugimi opravili – kuhanjem, pospravljanjem, čuvanjem otrok, ročnimi deli. Ste med tistimi, ki berejo le eno

knjigo naenkrat ali raje več hkrati? Okusi so različni. Požiralci knjig imajo ponavadi vsaj manjšo zasebno knjižnico in med njimi izdaje, ki so za njih ne le raritete, ampak tudi pravi talismani. Ti so pogosti obiskovalci knjižnih sejmov doma in v tujini, starinaric, bukvarn, bolšjakov in knjigarn-kavarn.

Največkrat se pogovarjamo o delitvi glede na tematiko knjižnega gradiva. So strastni ljubitelji kriminalnih romanov, znanstvene fantastike, družinskih sag, zgodovinskih romanov, spominov oziroma (avto)biografskih zapisov, priročnikov za duhovno rast, pravljic, nekaj nas je pa tudi takih, ki beremo vse zvrsti. Na primer januarja beremo kakšno »klasično delo« z železnega repertoarja (George Eliott: *Middlemarch*), februarja presedlamo na avtobiografije (Igor Torkar: *Umiranje na obroke*), marca na kriminalke (*Camilla Läckberg: Čuvaj svetilnika*), aprila na zgodovinska dela (Sir Walter Scott: *Ivanhoe*), maja na vojne romane (Joseph Heller: *Kavelj 22*), junija na pravljice (*Andersenove pravljice*), julija na znanstvenofantastične knjige (Andy Weir: *Marsovec*), avgusta na mladinsko literaturo (Beate Teresa Hanika: *Krik Rdeče kapice*), septembra na družinske sage (Belva Plain: *Zimzelen*), oktobra na humorne zgodbe (Arto Paasilinna: *Srečni človek*), novembra na ljubezenske zapise (Bogdan Novak: *Babje leto*) in decembra na srhljive knjige (Stephen King: *Mobi*). Z vsakim novim letom pa bralno kolo zopet zavrtimo od začetka. Delimo se tudi na privrženice proze ali poezije; seveda so tudi ljubitelji obojega. Z določenimi deli pa lahko ubijemo dve muhi na en mah, saj se najde tudi prozno gradivo s poetičnimi vložki oziroma poezija v prozi. Dalje ne

Velikokrat so naši bralni sezname predolgi in prevečkrat obžalujemo, ker ne moremo slediti vsem novostim, seveda pa ostajajo neprebrana tudi dela iz preteklega časa. Narediti pravi izbor je težka, a vsekakor potrebna naloga za vsakega zagretega bralca.

smemo pozabiti niti na privržence in poznavalce dramatike.

Dandanašnji se za vsakega izmed nas najde nekaj, kar nas privlači. Obstajajo ekskurzije po poteh znamenitih romanov ali slavnih piscev, bralni klubi, bralne čajanke, druženja s slovenskimi pisatelji, pohodi po kulturnih poteh, bralni forumi, blogi in klepetalnice. Veliko knjižnih moljev pa se rado družijo s knjigami ter knjižnimi junaki in ne zahaja na bralna srečanja. Kakor komu prija... Zelo dobro je poskrbljeno tudi za otroke in šolajočo se mladino- obiski knjižnic, ure pravljič, srečanj s pravljičnimi junaki, skupinsko branje, učenje branja s pomočjo knjižničarja in celo v družbi psa, saj (dresirane) živali ugodno vplivajo na ljudi. So pa tudi humanitarna branja, ko prostovoljci berejo bolnim in umirajočim, da jim olajšajo trpljenje in slovo od tuzemskega življenja. Biblioterapija postaja vse bolj znana in priljubljena.

Tisti, ki delamo v specialnih knjižnicah, od obiskovalcev (študentov, znanstvenikov, raziskovalcev) večkrat slišimo, da »zanemarjajo« branje leposlovja, ker so ves čas okupirani s strokovnimi in znanstvenimi izdajami. To povedo z obžalovanjem v glasu in vedno izrazijo upanje, da bo lažje med poletnimi počitnicami. Ko pa pride poletje, ga izkoristijo za pisanje člankov ali (študenti) seminarjev, za katere je med letom zmanjkalo časa. Mnogi sanjajo o upokojitvi in selitvi na miren konec sveta, kjer bodo lahko uživali v miru in do onemoglosti »potovali« po svetu knjig. Velikokrat pa ima usoda drugačne načrte. Bralci nikoli ne moremo slediti vsem svojim željam in delovnim nalogam,

vedno puščamo nekatere gredice na »bralnem vrtu« neobdelane. Velikokrat so naši bralni sezname predolgi in prevečkrat obžalujemo, ker ne moremo slediti vsem novostim, seveda pa ostajajo neprebrana tudi dela iz preteklega časa. Narediti pravi izbor je težka, a vsekakor potrebna naloga za vsakega zagretega bralca. Prav tako je včasih nujno, da odločno zapremo knjigo, ki nas še po več prebranih straneh ni »povlekla« v svoj fiktivni svet. Ja, včasih so to trdi orehi, saj vse prevečkrat mislimo, kaj vse zamujamo... V Manguelovi Zgodovini branja na strani devetnajst naletimo na zanimive stavke o bralcih: » Vsi beremo sebe in svet okoli sebe z željo po preblisku, kaj in kje smo. Beremo, da bi razumeli ali vsaj začeli razumeti. Temu se ne moremo upreti. Branje je naša življenjska funkcija, skoraj tako kot dihanje.«

Kakšni bodo bralci v prihodnosti? Bodo brali le elektronske knjige? Morda ne bodo več brali sami, ampak bodo to delo opravljali le bralni roboti in bodo bralci v bistvu poslušalci? Bodo tudi

knjižničarji roboti ali pa jih sploh ne bodo potrebovali, ker bodo obstajale samo virtualne knjižnice, do katerih bodo imeli dostop od doma? Bodo vse tiskane knjige le še muzejski eksponati? Nekatere ob takih mislih zmrazi po telesu, ampak bralna prihodnost bo vsekakor drugačna kot si jo predstavljamo. ●

Priporočilo za branje...

»PRISTRANSKO NEPRISTRANSKI« SEZNAM KNJIG:

Lev N. Tolstoj: Ana Karenina
Stendhal: Rdeče in črno
Edward M. Forster: Potovanje v Indijo
Manuel Puig: Poljub ženske pajke
Raymond Queneau: Vaje v slogu
Thomas Keneally: Schindlerjev seznam
Donna Tartt: Skrivna zgodovina
Alberto Manguel: Zgodovina branja
Alenka Gerlovič: Okruški mojega življenja
Miha Mazzini: Drobtinice

Priporočiti ali ne priporočiti?

Roman Rozina

Mestna knjižnica Grosuplje

Enota Ivančna Gorica

roman.rozina@gmail.com

Ob 70-letnici Pionirske in mladinskega knjižničarstva v Knjižnici Otona Zupančiča, 18. aprila 2018

Prispevek se bo ustavil ob nekaterih poudarkih s posvetovanja, ki so se mi zdeli vredni razmisleka in bodo k temu morda spodbudili še kakšnega knjižničarja.

Ida **Mrakar Črnič** je v referatu *Podoba mladinskega knjižničarstva* povedala približno takole: »Kljub temu da mladi preberejo manj knjig kot v preteklosti, ne smemo obupati: Branje mora spet postati ljuba in pristočna dejavnost«. Dejansko je velik izziv, kako mlade bralce ob veliki ponudbi digitalnih vsebin navdušiti za branje. S tem se srečujejo tako starši kot tudi učitelji, knjižničarji in drugi ... Knjižničarji (če imam v mislih Mestno knjižnico Grosuplje, Enota Ivančna Gorica, kjer sem zaposlen) imamo veliko bibliopedagoških dejavnosti tako za predšolsko kot tudi šolsko populacijo: različne oblike knjižne in knjižnične vzgoje, ki jih izvajamo ob obisku vrtčevskih in šolskih skupin. Vsekakor je to pomemben doprinos k zvišanju bralne kulture otrok in mladine, ob tem pa je potrebno omeniti, da se npr. po obisku vrtčevske skupine otroci vrnejo s starši v knjižnico – neredko torej otroci pripeljejo starše v knjižnico in tako dobimo celo družino bralcev. Delo z otroki je v knjižnici zelo pomembno, saj bodo navdušeni mladi bralci zelo verjetno taki ostali tudi v odrasli dobi. Po drugi strani pa se je potrebno zavedati, da so starši

tisti, katerih bralni zgled najbolj navdihuje otroke, da tudi sami posežejo po knjigi. Iz svoje izkušnje referenčnega knjižničarja lahko povem, da tam, kjer berejo starši, ponavadi berejo tudi otroci. Zgledi namreč vlečejo bolj od vsega drugega ... Zato se mi ob tem utrne misel, da bi morali knjižničarji še bolj kot do sedaj vzgajati tudi odrasle bralce, kar sicer že počnemo (preko svetovalnega dela, bralnega kluba in različnih drugih dejavnosti), bo pa potrebno razmisliti o dodatnih načinih, kako privabiti odrasle, da bodo sploh prestopili prag knjižnice ...

Peter Svetina je v zanimivem referatu *Literatura, zrak in voda: a literatura pomaga preživeti?* osvetlil zanimivo področje interpretacije literature, ki ji s tujko rečemo literarna hermenevtika. Kako torej razumeti literarno delo? Na primeru *Zvezdice zaspanke* je pokazal, da je potrebno izhajati iz avtorjeve intence, torej iz izhodiščnega namena oz. sporočila, ki ga je hotel avtor povedati bralcu. Če v primeru, ko npr. zvezdica Zaspanka odide s Ceferinom v njegov brlog in položi glavico na njegove prsi, ne upoštevamo avtorjeve intence, lahko

popolnoma napačno razumemo to literarno umetnino ... Ob tem bi bilo potrebno še dodati, da je marsikdaj težko razkriti avtorjevo intenco, ki morda ni vselej taka, kot se zdi na prvi pogled. To morda velja tudi za dela mladinskega pisatelja Kevina Brooksa, ki je bil ob priliki obiska Slovenije tudi gost posvetovanja.

S Kevinom Brooksom, nagrajenim angleškim pisateljem večnaslovniške literature se je pogovarjal Boštjanc Gorenc Pižama, ki je sicer povezoval program. Brooks je prejemnik prestižne nagrade *Carnegie medal* za roman *Dnevnik iz bunkerja*, ki je zaradi stvarnih opisov nasilja v tem delu dvignil precej prahu. Pisatelj je povedal, da ne piše o nasilju zaradi nasilja, saj v njegovih romanih vedno najdemo tudi upanje. Ker je nasilje del tega sveta, piše o njem neolepšano.

Na koncu posvetovanja je bila okrogla miza o mejah mladinske književnosti in mladinskega knjižničarstva. Gosti omizja so predstavili svoj pogled na *crossover* literaturo (za mlade in mlade odrasle: 14–18, pa tja do 25 let). Kot izhodišče za pogovor so služile nekatere tovrstne večnaslovniške knjige, mejne ne le zato, ker so namenjene ciljni publikli na prehodu iz mladosti v odraslost, ampak tudi po vsebini (nasilje, odkrit prikaz spolnosti, samomor, drugi tabuji ... : npr. *Kako je odraščal komik*, *Ime mi je Damjan*, tudi delo *Evangelij za pitbule*, ki je bil pri nas deležen

velike pozornosti, tudi kritik. Če povzamem: *crossover* literaturo pokrivajo večnaslovniška dela, ki nagovarjajo tako mlade kot tudi odrasle bralce, zato so v knjižnicah postavljene na različnih oddelkih. Kakor dobra knjiga nima meja, jih tudi dober bralec nima ... Običajno so pri tovrstnih delih glavni junaki najstniki, kakor so običajno najstniki tudi bralci teh del.

Gostje okrogle mize dr. Tina Bilban, dr. Aleksander Bjelčevič, Mateja Gomboc, Andrej Ilc, Blaž Istenič, Breda Jelen Sobočan in Borut Marolt so se strinjali, da ni teme, ki bi jo bilo treba skrivati, saj je najstništvo čas, ko se razvija abstraktno mišljenje in je soočenje tudi z »mejnimi« temami potrebno, saj jih to pripravi na življenje, v katerem se srečujejo oz. se bodo srečevali z vsem tem. Udeleženci okrogle mize so bili tudi precej enotnega mnenja, da je pomembno, kako je določena tema v knjigi predstavljena oz. kakšna je intenca avtorja (kot je predhodno opozoril Peter Svetina): problem bi npr. bil, če bi avtor knjigo napisal tako, da bi nagovarjal bralce k neetičnim dejanjem, kot je npr. pedofilija ipd.

Od tu naprej pa so bile določene razlike v pogledih na to, koliko »pikantnih« podrobnosti (npr. opisi spolnosti, nasilja ...) je še v mejah »priporočljivega« ... Večina udeležencev okrogle mize, vsaj tak vtis sem dobil, glede tega ni imela

pomislov. Naglas ga je izrekla le Mateja Gomboc, ki je predstavila najnovejšo raziskavo o bralnih navadah slovenskih najstnikov, iz katere je med drugim razbrati, da nekaterim mladim trenutna poplava tiste *crossover* literature, ki vsebuje veliko nasilja in opisov spolnosti s primesmi pornografije, ni najbolj po volji in se pred tem skoraj »zatečejo« v žanr fantastike. Gombočeva je še pripomnila, da je pri nas prevajanje take večnaslovniške literature že precej časa pretiran trend ... V kontekst zgornjega razmišljanja bi lahko uvrstili različne odzive na Bezlajev roman *Evangelij za pitbule*. Polemiko o tej knjigi sta, kot je znano, najbolj zaostrih Igor Saksida in Milena Mileva Blažič na točki uvrstitve tega dela med mladinsko literaturo (priznanje zlata hruška). Vendar se ne bi postavljali ne na eno ne na drugo stran, sploh ker gre za širši problem, kot ga je prinesel Bezlajev roman. Dejstvo je, da je v preteklosti pri nas izšlo mnogo *crossover* romanov (predvsem v zbirki Najst: npr. *Dama: življenje kuzle* Melvina Burgessa, *Zgodbe iz Kronena* Joséja Ángela Mañasa ...), ki se vsebinsko in izrazoslovno gibljejo po robu, rušijo tabuje in izpovedujejo neizprosni realizem današnjega sveta mlade generacije. Izziv zame kot knjižničarja je ob vsem zapisanim v tem, kakšno naj bo moje svetovalno delo v primerih zgoraj omenjenega in podobnega večnaslovniškega leposlovja. Tukaj ni

■ Gostje okrogle mize: dr. Tina Bilban, dr. Aleksander Bjelčevič, Mateja Gomboc, Andrej Ilc, Blaž Istenič, Breda Jelen Sobočan in Borut Marolt

enoznačnega odgovora. Najprej se je potrebno zavedati, da smo si knjižničarji (tako osebno kot profesionalno) med seboj različni. To pomeni, da imamo različne bralne okuse, tudi različne poglede ne samo na *crossover* literaturo, ampak tudi na drugo leposlovje: kar je nekomu leposlovje »na meji« (in tega ne bi svetoval bralcem), je drugemu književnost, ki jo je vredno svetovati. Že v našem kolektivu smo si glede tega knjižničarji različni, kar ni nič narobe, saj je raznolikost v pogledih na leposlovje dobra in nas bogati. Po drugi strani pa so tudi bralci različni in običajno je tako, da se obiskovalec obrne na tistega knjižničarja, ki ima podoben bralni okus kot on. Pomembno pa je, da knjižničar pozna bralca oz. njegov bralni okus, saj le-tako lahko kompetentno svetuje. Tu je potrebno dodati pomen pogovora o knjigah, sploh takih, ki so »na robu«. Morda bo kdo ob tem pripomnil, da so to preveč osebna merila za presojanje leposlovja in da tu manjka poklicna profesionalnost, saj je v knjižničarski stroki vendar jasno, kaj je literarna kakovost, saj o njej mdr. govorijo različne nagrade, priznanja za književnost, bralna priporočila ... To slednje vsekakor drži, vendar je po mojih izkušnjah svetovalno delo knjižničarja osebna izkušnja, ki se ustvari v osebni komunikaciji z bralcem, katerega bralne izkušnje, potrebe in možen bralni razvoj knjižničar vsaj okvirno pozna, saj je to tudi predpogoj, da lahko pride do kakovostne bralne izbire (preko referenčnega pogovora ipd.). Tudi če gre za bralni klub, knjižničar dovolj pozna svoje »varovance«, da ve, kakšno knjigo jim lahko priporoči. Seveda je naloga nekaterih knjižničarjev, da sestavljajo bralna priporočila širši publiki (npr. priporočila za bralno značko ipd.) in prav je tako. Potrebno pa je vedeti (in taka je tudi moja izkušnja na delovnem mestu), da je tudi v tem primeru najboljši osebni pristop, ki omogoča, da z dolgega seznama knjižničar izbere pravnjo knjigo za mladega bralca.

V etičnem kodeksu pogrešam člen, ki bi opredelil etično odgovornost pri svetovalnem delu knjižničarja, predvsem ko gre za osnovnošolce. Menim namreč, da sem kot človek (osebno) in kot knjižničar (poklicno) etično odgovoren za svoja priporočila otrokom.

Obenem se svetovalno delo predvsem v primerih *crossover* literature dotika tudi etičnih vprašanj in dilem. Kaj pa o tem pravi Etični kodeks slovenskih knjižničarjev? Navajam dva od členov, ki se dotikata do sedaj obravnavane problematike:

VIII. člen

Knjižničar se zavzema za prost pretok gradiv in informacij, vendar ne odgovarja za posledice, ki izhajajo iz njihove uporabe.

IX. člen

Knjižničar nasprotuje vsem poskusom uvajanja cenzure in drugih strokovno neutemeljenih omejitev pri pridobivanju in posredovanju informacij.

Kljub temu da je etični kodeks precej jase, pa vseeno lahko prihaja do etičnih dilem, o čemer piše tudi Ksenija Medved v svojem diplomskem delu *Odločanje knjižničarjev slovenskih splošnih knjižnic v etičnih dilemah*. Ena od etičnih dilem bi lahko nastopila tudi v zvezi s *crossover* literaturo. V etičnem kodeksu pogrešam člen, ki bi opredelil etično odgovornost pri svetovalnem delu knjižničarja, predvsem ko gre za osnovnošolce. Menim namreč, da sem kot človek (osebno) in kot knjižničar (poklicno) etično odgovoren za svoja priporočila otrokom: npr. če bi jim svetoval knjige, pri katerih je vsebina zapisana tako, da bi potencialno lahko škodila otrokovi duševnosti ...

Glede na zapisano bi bilo koristno, če bi "mejne" knjige šle ne samo skozi sito knjižničarske in literarne stroke, temveč tudi skozi sito drugih strokovnjakov: npr. psihologov, psihiatrov, pedagogov ipd. Zato se mi zdi prav, da se pretehta mnenje tistih, ki pravijo, da je potrebno z multidisciplinarnim pristopom opredeliti, katere vsebine (tu mislim predvsem na to, kako so določene vsebine predstavljene)

so tiste, ki potencialno lahko škodijo otrokom, kot je priporočil tudi varuh človekovih pravic RS v spletni objavi *Ni meril za uvrščanje knjig v otroško literaturo* (dne 25. 5. 2018). Glede na povedano, bi se mi zdelo potrebno, da se temu primerno dopolni tudi etični kodeks.

Se pa zavedam, da gre za kompleksno vprašanje: po eni strani je potrebno zaščititi avtorsko svobodo in svobodo literarnega izražanja pa tudi svobodo knjižničarjev, da v duhu poklicne svobode opravljamo svoje delo, ne da bi bili pod stalnim drobnogledom take ali drugačne politične in svetovnonazorske opcije. Po drugi strani pa je potrebno zavarovati tudi naše otroke, npr. v skladu s Konvencijo o otrokovih pravicah. Na tej tehtnici, tako upam, se bodo našle rešitve, ki bodo v prid vsem: najprej našim otrokom in njihovim staršem pa tudi literarnih ustvarjalcev in knjižničarjem. Strinjam se z mnenjem ene od knjižničark na omenjenem posvetovanju, da so knjižnice še zadnji prostor svobode in da je treba to vsekakor braniti, po drugi strani pa sem kot knjižničar odprta, da tudi druge stroke (in ne politične ali druge opcije!) povejo svoje mnenje. Skupaj lahko ustvarimo še boljše pogoje, v katerih se bo kakovostno leposlovje še z večjo kompetenco posredovalo mlademu rodu.

Naj zaključim z mislijo, da je seveda potrebno, da se mladi bralci v leposlovju soočajo z vsemi življenjskimi temami (tudi tabuji) na njim primeren način, tudi s knjigami, ki zaradi teh vsebin pa tudi načina pripovedovanja niso ravno branje za lahko noč in lahko pustijo občutek teže, brezizhodnosti ... Pri takih knjigah bi se mi zdel nujen pogovor po branju: bodisi s starši, učitelji, knjižničarji ... Sam najraje svetujem knjige, ki navdihujejo, v katerih težke vsebine (npr. brezizhodne situacije) niso predstavljene tako, da bi bralca spravile v negativno razpoloženje, ampak tako, da v njem prebujajo upanje, pozitiven pogled na življenje, zavedanje, da so težave rešljive in da je na koncu tunela vedno luč.* Svet je namreč že tako in tako preveč prepreden z negativnostjo, zato menim, da bralci povečini prihajajo v knjižnico zato, da poiščejo knjige, ki jih bodo sprostile, dvignile in bodo v pomoč pri premagovanju življenjskih preizkušenj. Seveda pa je to moj pogled in iz tega izhajajoč moj svetovalni slog – in vsak knjižničar ima svojega. Tudi zapisano v tem prispevku je moj osebni pogled na določena strokovna vprašanja in spoštujem tudi drugačna mnenja. Samo iz spoštovanja različnih pogledov se lahko rodi konstruktiven dialog, iz tega pa razvoj stroke v tisto smer, ki bo prinesla čedalje bolj ustrezne rešitve (knjižničarstvo je namreč vedno v razvoju), kar bo v prid mladim in ostalim bralcem. ●

Viri in literatura:

- Etični kodeks slovenskih knjižničarjev: <http://www.zbds-zveza.si/?q=node3/20>, pridobljeno 8. 6. 2018.
- Ni meril za uvrščanje knjig v otroško literaturo: <http://www.varuh-rs.si/medijsko-sredisce/porocila-za-javnosti/novice/detalj/ni-meril-za-uvrscanje-knjig-v-otrosko-literaturo/>, pridobljeno 8. 6. 2018.
- Medved, Ksenija: *Odločanje knjižničarjev slovenskih splošnih knjižnic v etičnih dilemah*, diplomatska naloga, 1999.

*Na srečo je veliko mladinskih romanov, ki zadostijo temu kriteriju: npr. Kit na plaži Vinka Möderndorferja, Bela kot mleko, rdeča kot kri Alessandra D'Avenie, Čudo R. J. Palacia, Knjiga vseh stvari Guus Kuijera, Noetov otrok Erica-Emmanuela Schmitta ipd.

Gremo se zmigat

Martina Klemenčič

Knjižnica dr. Toneta Pretnarja Tržič
martina.klemencic@gmail.com

Z Društvom bibliotekarjev Gorenjske od literature do fizikulture

Člani izvršnega odbora Društva bibliotekarjev Gorenjske smo se v letu 2015 dogovorili, da svojim članom ponudimo nekaj več. Ker smo vse članice tudi športno aktivne, smo se odločile, da združimo šport, kulturo, branje, spoznavanje življenja naših literatov, obiskovanje rojstnih in spominskih hiš naših avtorjev in spoznavanje gorenjskih knjižnic - skratka pohodi po literarnih poteh.

Ideja je rodila sadove. Tako smo prvi pohod organizirale že v istem letu. K rekreaciji, ki je primerna za vsakogar, smo povabile vse člane DBG-ja, skupaj z njihovimi družinskimi člani in prijatelji ter znanci, da se nam pridružijo na veselem popotovanju. To je možnost, ko se bibliotekarji iz različnih knjižnic spoznajo med seboj, se družimo, poveselimo, se spoznajo tudi z družinami in hkrati spoznajo veliko novega, kar nam bo v pomoč pri našem delu. Prepričani smo, da se lažje sodeluje, če se ljudje med sabo poznajo. Pohodi po literarnih poteh naj bi bili ob nedeljah, tako bi iz udobnih naslanjačev potegnili

naše člane in jim ponudili aktivno preživeto nedeljo.

Zadnjo nedeljo v septembru smo se odpravili na 1. DBG-jev pohod po literarnih poteh - po poti kulturne dediščine. Obiskali smo Žirovnico z okolico. V tem koncu najprej pomislimo na Vrbo in rojstno hišo Franceta Prešerna, ampak kraji nam nudijo veliko več. Zbrali smo se pri rojstni hiši jezikoslovca in literarnega zgodovinarja Matije Čopa v Žirovnici in si jo ogledali. Pohod smo nadaljevali mimo čebelnjaka najbolj znanega čebelarja in slikarja Antona Janše v Breznici, nato pa pot nadaljevali do rojstne

■ Udeleženci z. DBG-jevega pohoda po literarnih poteh - z DBG od literature do fizikulture.
Foto: Matjaž Klemenčič

hiše pisatelja Frana Saleškega Finžgarja v Doslovčah, ki smo si jo z zanimanjem ogledali. Ob veseli hoji, kjer smo se nasmejali marsikaterim pripetljajem, smo se ustavili v Rodinah, kjer se je rodil naš znan pisatelj Janez Jalen, zaključili pa smo v Vrbi in rojstni hiši Franceta Prešerna. Z dobro voljo in hudomušnostjo nismo bili prežeti samo bibliotekarji, temveč tudi vodič, ki nas je vodil. Nedelja je bila zelo prijetno preživeta, spoznali smo veliko novega, se prijetno družili in si na koncu obljubili, da se vidimo zopet naslednje leto.

2. DBG-jev pohod po literarnih poteh je organizirala Helena Krampl Nikač iz MKK. Ker je Helena sama delala v krajevni knjižnici Preddivor, smo se podali tja. Zbrali smo se pred knjižnico Preddivor, ki nam jo je Helena tudi razkazala. Nato smo se odpravili po poteh Josipine Turnograjske, prve slovenske pesnice in pisateljice. Ogledali smo si njeno graščino,

kjer je prebivala z družino, v njej pa je sedaj dom starostnikov. Ogledali smo si še spominsko sobo, posvečeno njej, in njeno senčnico v gozdu, kjer je ustvarjala. Vsi smo bili presenečeni, da so v Preddvoru kar štirje gradovi. Helena nam je razkazala vse in nam kot turistična vodička tudi povedala njihove zgodbe. Prehodili smo kar nekaj kilometrov, veliko izvedeli in se prijetno družili. Ker smo v društvu članice, ki rade kaj spečemo, smo to naredile tudi za ta pohod. Tako smo se vsi udeleženci posladkali ob domačih dobrotah in si zopet obljubili, da se vidimo ob letu osorej.

V letu 2017 smo organizirali 3. DBG-jev pohod po literarnih poteh. Organizirali smo ga tržiški bibliotekarji, tako smo naše člane povabili v tržiški konec. Začetek aprila nam je služilo tudi vreme, tako da smo se v sončnem vremenu zbrali v tržiški Knjižnici Dr. Toneta Pretnarja. Najprej smo jo razkazali udeležencem pohoda, ni nas bilo malo. Vsi so bili presenečeni nad utesenjenostjo, hkrati pa domačnostjo knjižnice. Po kavi, čaju in prigrizku smo se podali na pot. Naš tržiški bibliotekar, ki je hkrati tudi lokalni turistični vodič, nam je razkazal mesto Tržič in njegove kulturne znamenitosti (npr. firbc okn'). Nato smo se podali do koncentracijskega taborišča Mathausen na Ljubelju, se sprehodili po njegovih ostankih in si ogledali spominsko sobo. V bližini je tudi manj znan Šentanski rudnik, kjer so včasih kopali živo srebro, danes pa je omogočen turistični ogled delav. Med pohodom smo si izmenjali mnenja o našem delu, o društvu ter si okrepčali dušo z lepotami narave in telo z domačimi dobrotami.

Komaj čakamo prihodnje leto, ko bodo pohod organizirali bibliotekarji škofjeloške knjižnice Ivana Tavčarja. Ne dvomimo, da nam bodo pripravili prijetno presenečenje in zanimiv pohod po literarnih poteh. Že vnaprej vabljeni vsi, ki si želite preživeti malce drugačno, prijetno nedeljo ter združiti prijetno s koristnim, da se nam pridružite, saj velja Z DBG OD LITERATURE DO FIZKULTURE. ●

Ko knjižničar na rajžo gre

Silva Novljan

silva.novljan@gmail.com

Kratek odmor za kavo znotraj vodenega turističnega ogleda ruskih mest sem namenila knjižnici in za hip pokukala v najbližji, malo tudi zaradi dvoma, da si jih, kot je zatrdila ruska vodička, lahko ogleda le včlanjen obiskovalec.

Moskva

Lokacija: Stavbe Gosudarstvennaje biblioteke SSSR V.I. Lenina (Ruska državna knjižnica), druge največje knjižnice na svetu, sredi kulturno bogate mestne četrti turist ne more spregledati. Pogled nanjo zvabi tudi spomenik Dostojevskega pred njo.

Vstop skozi glavni vhod: Vrtar me usmeri v pisarnico, kjer dobim, že z dokazilom hotelskega ključa!, priponko obiskovalca, ki odpre elektronsko oviro in že sem pred garderobo.

■ Moskva. Ruska državna knjižnica. Foto: Vladimir Kudryavtsev

Organizacija: V veliki avli mi administratorka ne ponudi nobenih ustnih niti pisnih informacij o knjižnici, le z roko nakaže smer obiska. Pot nadaljujem v pritličju med prosto dostopne knjige v tematskih otokih, naprej po stopnišču do pete etaže na vrhu (in se spomnim vrha pod streho Library of Congress, kjer bi kmalu preživela noč). Po vseh nadstropjih so tematski oddelki z veliki čitalnicami

■ Vladimir. Vladimirska pokrajinska znanstvena knjižnica. Foto: Elena Vladimirovna

s prosto dostopnimi referenčnimi viri in računalniki.

Zaidem v stari trakt stavbe in mimo delovnih prostorov do oddelka prevedenih del ruskih avtorjev. Tu me knjižničarka usmeri še v oddelek leposlovja.

Uporaba: Pri knjižničarkah informatorkah ne vzbujam pozornosti. Na vprašanje o dostopnosti slovenskih avtorjev mi knjižničarka po več poskusih na ekran prikliče Cankarja. Ne preverjam, koliko bi jih še lahko bilo, saj je znanje jezikov osnovna ovira za najino razumevanje in uporabo kataloga. Za rastavo ni časa, če se hočem okrepiti s kavo. Kavarnica je turobna, skromna po opremljenosti in ponudbi, v nji pa tišina kot v čitalnicah.

Počutje: Svečano ob misli, kaj vse se skriva za zaprtimi skladišči. Ja, za knjižnico si je treba čas vzeti! Ob izhodu se zapletem v kratek klepet s parom. Fotografija z zgovorno razliko vitalnosti med posameznikom in knjižnico potrjuje neustavljivo živost slednje.

Vladimir

V 12./13. st. pomembna prestolnica kneževine v zgodovini Rusije privablja turiste. Danes ima to pokrajinsko središče, ki ima podobno število prebivalcev kot Ljubljana, poleg dobro ohranjene dediščine tudi sodobne knjižnice.

Lokacija: Na vprašanje, kje je knjižnica, sem dobila jassen odgovor že v prvi trgovini, trgovini s spominki, na poti do nje pa me je še prijazna dijakinja, kadilka, ki lahko svojo razvado prakticira le zunaj javnih stavb na določenih mestih, pospremila do vhoda Vladimirskeje oblastnaje naučnaje biblioteke (Vladimirske pokrajinske znanstvene knjižnice) ob robu parka.

Vstop: Obvezna oddaja garderobe, preverjanje identitete z osebno izkaznico za odobritev obiska tujca brez članske izkaznice se zaplete zaradi moje slabe ruščine in še slabše angleščine administratorke. Naključna prisotnost

upokojene knjižničarke reši težavo, ko me kot tolmačka spremlja na (pre)kratkem pohodu po sodobni knjižnici.

Organizacija: V pritličju splošna manjša čitalnica in manjša prosto dostopna zbirka knjižničnega gradiva za splošne potrebe mladine in odraslih. V nadstropju velika referenčna čitalnica, poleg nje velika predavalnica, ob njej manjše razstave in zaprti prostori z oddelčno dostopnostjo domoznanskega in drugega tematskega gradiva, ki ob spremembi družbene ureditve ni doseglo kakšnega ideološkega čiščenja. Izkaže se, da sem v njihovi pokrajinski knjižnici, ki strokovno povezuje tudi mrežo blizu 500 krajevnih knjižnic in ima poleg velike zbirke knjižničnega gradiva, prireditev za obiskovalce tudi veliko izobraževalnih dogodkov za knjižničarje.

Uporaba: Za rabo kataloga ni časa. Bliskovita pomoč knjižničarke informatorka v javno dostopni zbirki pa v dveh minutah postreže z ruskimi prevodi Finžgarja, Sosiča, Zupana s polic prostega pristopa.

Počutje: Nezaupanje med administratorji in radovedna sprejetost med knjižničarkami, ki imajo rade svoje delo. Pogovor teče v slovenščini, ruščini, angleščini in navdušeno si pritrjujemo, da so splošne knjižnice podobno organizirane, da sodijo med najpomembnejše javne ustanove s svojimi zaposlenimi, ki spodbujajo znanje, ustvarjalnost in brišejo meje. Za slovo še nasmehe knjižničark v družbi slovenskih avtorjev.

Sankt Peterburg

Nedelja je zaprla vrata ruske nacionalne knjižnice, a časa niti za obhod stavbe ni bilo dovolj. Na poti do letališča se peljemo mimo nove stavbe nacionalne knjižnice, ki ima razkošno pročelje.

Počutje: Se bom lahko peljala mimo naše? ●

Z Društvom bibliotekarjev Gorenjske po poteh kulturne dediščine Poljanske doline

Ana Marija Miklavčič

Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka
ana.miklavcic@knjiznica-skofjaloka.si

Gorenja vas – Poljane, 8. april 2018

■ Idilično okolje Tavčarjevega dvorca Visoko.
(Foto: Maja Vunšek)

Na sončno nedeljo, 8. aprila 2018 je Društvo bibliotekarjev Gorenjske za svoje člane in podpornike že četrto organiziralo pohod »Z DBG od literature do fiskulture«. Tokrat smo ga pripravile knjižničarke Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka. Udeležba je presegla vsa pričakovanja in kar 34 pohodnikov se je sprehodilo po poteh pisatelja Ivana Tavčarja in slikarjev Šubic v Poljanski dolini. Hkrati smo si ogledali tudi nove prostore lanskega poletja preseljene Krajevne knjižnice Gorenja vas.

Društvo bibliotekarjev Gorenjske si prizadeva, da bi svoje člane spoznalo in povežalo med seboj, zato so prav neformalna druženja idealna priložnost za to. Sedaj že tradicionalen vsakoleten pohod je tudi domoznanski dogodek, s katerim knjižničarji spoznavamo slovensko literarno in kulturno dediščino. Po Žirovnici, Predvdoru in Trziču smo se tokrat sprehajali po Poljanski dolini.

Zbrali smo se v Krajevni knjižnici Gorenja vas, kjer sta nas pozdravila direktor Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka Matjaž Eržen in vodja enote Bernarda Buh. Gorenjevaška knjižnica spada v knjižnično mrežo Knjižnice Ivana Tavčarja

Škofja Loka. Osrednja knjižnica v Škofji Loki s svojim delovanjem namreč pokriva štiri občine: Škofjo Loko, Gorenjo vas – Poljane, Železnike in Žiri. V gorenjevaški občini imamo poleg Krajevne knjižnice Gorenja vas še enoto v Poljanah in manjše izposojevališče na Sovodnju. Krajevna knjižnica Gorenja vas je dobila nove prostore 22. junija 2017 v obnovljenem Sokolskem domu v središču kraja, kjer domuje tudi občinska uprava. Utesnjene kletne prostore v stanovanjskem bloku, kjer je knjižnica domovala več kot tri desetletja, so nadomestili mansardni prostori z razgledno teraso. Selitev je bila nujna, saj smo v bivših prostorih imeli kup težav (obiski kač, močeradov, vdor fekalij

iz kanalizacije, vodno izlitje, v katerem smo izgubili cca. 1.000 enot otroških knjig, ...).

Nekaj manj kot 20.000 enot knjižničnega gradiva smo s 70 kvadratnih metrov prostora preselili na 240. S tem je knjižnica postala po površini največja enota v naši knjižnični mreži. Občina je za zaključna dela in nakup opreme namenila dobrih 74.000 evrov, vsa gradbena in obrtniška dela pa so bila izvedena že v predhodnih letih obnove Sokolskega doma. Knjižnica je v letu 2017 pridobila 135 novih članov, kar je enkrat več kot prejšnja leta, ko smo letno zabeležili okoli 70 novih članov. Član knjižnice je tako danes vsak četrty občan.

Lansko leto je knjižnica imela 22.729 obiskovalcev, ki so si izposodili 80.713 enot gradiva in obiskali 128 prireditev. Izposoja gradiva se je v novih prostorih povečala za 16 %.

Knjižnica svojim obiskovalcem omogoča uporabo petih računalnikov z dostopom

■ 1 Presečnikova Meta in Janez iz Tavčarjevega Cvetja v jeseni. (Foto: Ana Marija Miklavčič) 2 Freske Maje Šubic v središču Poljan. (Foto: Ana Marija Miklavčič) 3 Loške knjižničarke s Tavčarjem ob koncu druženja s stanovskimi kolegi. (Foto Maja Vunšek)

do interneta ter tiskanje in fotokopiranje gradiva. Gradivo je opremljeno s sodobno opremo za izposajo (sistem RFID), denar za knjigomat pa se še zbira. Invalidi in mamice z vozički lahko dostopajo do knjižnice z dvigalom. Na novi lokaciji so obiskovalcem na voljo parkirna mesta pod Sokolskim domom, kar smo v starih prostorih pogrešali.

Pri postavitvi gradiva smo uvedli novost. Leposlovje za odrasle ni več ločeno glede na literarne žanre oziroma zvrsti, ampak so dela posameznih avtorjev postavljena skupaj, žanre pa označujejo piktogrami na hrbtih knjig. Nestrpno smo pričakovali odziv naših uporabnikov. Ta je zelo pozitiven, zato razmišljamo o podobni

postavitvi gradiva tudi v drugih krajevnih knjižnicah.

Knjižnica je poleg prostorov namenjenih izposoji pridobila tudi večnamenski prostor za spremljajoče dejavnosti. Teh, razen pravljicnih ur in ustvarjalnih delavnic za otroke, na stari lokaciji ni bilo. Prostor je brezplačno na voljo tudi drugim lokalnim društvom. Že lansko jesen smo začeli prirejati bralne urice s psičkom Knutom, glasbene pravljice, računalniške ure za starejše, delavnice za vadbo možganov, potopisna in druga predavanja ter literarne večere. Pridobili smo tudi razstavni prostor, kamor vabimo predvsem lokalne umetnike in ljubitelje, da predstavijo svojo ustvarjalnost. Knjižnica tako postaja

center družabnega dogajanja v Gorenji vasi.

Naslednji postanek smo napravili v Poljanah, središču doline in rojstnem kraju več znamenitih slovenskih mož, v prvi vrsti pisatelja in odvetnika Ivana Tavčarja, katerega ime nosi naša knjižnica. Ivan Tavčar (1851-1923) ni bil samo pisatelj in odvetnik, ampak se je uveljavil kot eden izmed vodilnih slovenskih politikov in gospodarstvenikov; celo desetletje je bil tudi ljubljanski župan in je zelo uspešno vodil mestno upravo v nemirnih časih prve svetovne vojne.

Najprej smo si ogledali dvonadstropni dom slikarjev Janeza in Jerneja Šubica, predstavnikov številčne družine podobarjev in slikarjev Šubic. Tu je v drugi polovici 19. st. delovala najpomembnejša podobarska delavnica na Slovenskem, ki jo je vodil Štefan Šubic, oče omenjenih slikarjev. Janez in Jurij, ki sta študirala na akademijah v Benetkah in na Dunaju, sta bila najpomembnejša slovenska slikarja realizma. Danes v Šubičevi hiši deluje kulturni center, ki poleg stalne muzejske zbirke prireja tudi ustvarjalne delavnice, delo v likovnem ateljeju ter priložnostne razstave v razstavni galeriji. Na ogled so tudi karikature pomembnih mož in žena Poljanske doline, ki jih ustvarja hišni kustos Boris Oblak. Na dvorišču hiše sta nam direktorica Zavoda Poljanska dolina, Lucija Kavčič in direktor Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka, mag. Matjaž Eržen odigrala prizor iz Tavčarjevega Cvetja v jeseni, in

■ 4 Stari kletni prostori Krajevne knjižnice Gorenja vas. (Foto: arhiv Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka) 5 Piktogrami na leposlovju za odrasle. (Foto: arhiv Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka) 6 Pohodniki v novih prostorih gorenjevaske knjižnice. (Foto: Ana Marija Miklavčič)

pričarala nepozabno vzdušje nekdanjega kmečkega življenja v podobi Presečnikov Mete in meščanskega odvetnika Janeza. Sledilo je vodstvo po muzejski zbirki in predstavitev umetniškega ustvarjanja v delavnici. Spoznavali smo postopke slikarstva, rezbarstva in pozlate umetnikov Šubic. Ogleдали smo si tudi bivalne prostore, kjer so na različnih predmetih razstavljeni odlomki pisem, ki so si jih pisali družinski člani. Peš smo se odpravili v center Poljan, kjer smo si na pročeljih hiš in kapelice ogledali freske slikarjev Iveta Šubica (1922-1989) in njegove hčere Maje Dolores Šubic (1965-), potomcev slavne družine. Na vzpetini nad Poljanami, pod katero je do konca druge svetovne vojne stala mogočna cerkev, se je nekoč nahajala domačija »pri Kosmu«, Tavčarjeva rojstna hiša. Danes je na njenem mestu novejši objekt s spominsko ploščo in spomenikom v bližini.

Pot smo nadaljevali po desnem bregu Poljanske Sore proti Visokem, kjer se v idiličnem okolju nahaja posestvo z dvorcem, ki ga je leta 1983 Ivan Tavčar odkupil od družine Kalan. Pisatelj je kmečko stavbo preuredil v počitniško rezidenco po vzoru nemških dvorcev in z njo povezal nekaj svojih najlepših del (Visoška kronika, Vita vitae meae, Grajski pisar). Ogleдали smo si nedavno obnovljeno kapelico z družinsko grobnico, kjer je pokopan pisatelj skupaj z ženo Franjo in vnukoma, ki sta umrla v tragični nesreči prav na Visokem. V bližini se nahaja novo travnato teniško igrišče, ki je sicer locirano na drugem mestu kot originalno Tavčarjevo, prvo tovrstno v Sloveniji, postavljeno leta 1897.

Tavčarjev dvorec Visoko je občina Gorenja vas – Poljane pred leti obnovila. Sprva lovski dvorec loške gospode je sredi 17. stoletja prešel v kmečke roke rodbine Kalan in kasneje v Tavčarjevo posest. V pritličju so na ogled zbirke pod skupnim imenom Visoška domačija pripoveduje. Zbirki Ivana Tavčarja in njegove žene Franje, ki je bila osrednja predstavica slovenskega meščansko-liberalnega ženskega gibanja tistega časa ter velika dobrotnica, se pridružujeta zbirki Kalanove rodbine, ki je na Visokem gospodarila od sredine 17. do konca 19.

stoletja ter zbirka Visoška kuhinja 19. stoletja. V tej črni kuhinji je gospodinjila zadnja gospodarica na Visokem, Ana Kalan. Nekdanjo Kalanovo jedilnico oziroma škofovo sobo je občina preuredila v poročno dvorano. Poleg stanovanjskega objekta se nahaja še obsežno gospodarsko poslopje s kozolcem toplarjem. Ob dvorcu stoji tudi pisateljev bronasti kip obrnjen proti rodnim Poljanam, delo umetnika Jakoba Savinška.

Nedavno je Loški muzej ob zbirki o življenju in delu zakoncev Tavčar postavil na ogled izbor knjig iz dragocene Tavčarjeve knjižnice, ki v celoti domuje na loškem gradu. Knjižnico je muzej pridobil po drugi svetovni vojni in obsega nad 600 naslovov. Knjige datirajo od 17. do 20. stoletja, več kot 200 je antikvarnih, izdanih pred letom 1800. O tej knjižnici je bil objavljen prispevek Mire Kalan v eni izmed lanskih števil Knjižničarskih novic. Za radovedne knjižničarje naj omenim še tri pohodne tematske poti povezane z Ivanom Tavčarjem. Prva se imenuje Pohodna pot Cvetje v jeseni in vodi iz središča Poljan na Blegoš. Druga je Gozdna učna pot Visoko, ki se začne tik za dvorcem Visoko in je namenjena spoznavanju gozdnatega podeželja. Pot skozi Zalo pa nas vodi po gozdovih v okolici Žirovskega vrha. Ob njej na dvanajstih tematskih tablah lahko spremljamo prizore iz Tavčarjeve povesti V Zali. Naše druženje v Poljanski dolini smo zaključili z domačim pecivom in skupinsko fotografijo na vhodu dvorca. Drugo leto se spet snidemo!

Osebnostno menim, da je organizacija takega domoznanskega dogodka zelo koristna

Viri:

- Dolenc, T. (2018). Po preselitvi v nove prostore obisk in izposoja rasteta. Podblegaške novice, 22 (1), 17.
- Domača stran Šubičeve hiše. Dostopno na spletni strani: <http://www.subicevahisa.si/>.
- Domača stran Občine Gorenja vas – Poljane. Dostopno na spletni strani: http://www.obcina-gvp.si/?lang=&option=content&content_id=343.
- Kalan, M. (2017). 80 let knjižnice Loškega muzeja Škofja Loka. Knjižničarske novice, 27 (5/6), 29–32.
- Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka : knjižnica, prostor odprt za vsakogar (2018). Škofja Loka: Knjižnica Ivana Tavčarja.
- Peternelj, D. (2017). Odprli nove prostore v mansardi Sokolskega doma : Knjižnica v Gorenji vasi – pomembno lokalno središče. Podblegaške novice, 21 (6), 6.
- Visoška domačija pripoveduje (2016). Gorenja vas: Občina Gorenja vas – Poljane; Škofja Loka: Loški muzej; Ljubljana: Zavod za varstvo kulturne dediščine – Območna enota Ljubljana.

in poučna za knjižničarje, predvsem za tiste, ki se pri svojem delu ukvarjamo tudi z domoznanstvom. Ena pomembnejših stvari je, da navežemo trajnejši stik s predstavniki turističnih društev in zavodov, ki nas v bodoče seznanjajo z informacijami o svojem delovanju in prireditvah. Hkrati nam preskrbijo knjige, brošure, prospekte, zgibanke in letake, ki jih izdajajo, in ki predstavljajo lokalno kulturno dediščino. Takšno gradivo mora najti pot v domoznansko zbirko domače knjižnice. Knjižnica naj informativno gradivo ponudi tudi svojim uporabnikom, po možnosti v zato posebej izbranem kotičku knjižnice. Ker imajo knjižnice navadno daljši odpiralni čas kot turistične informacijske točke, je to nadvse dobrodošlo. Iz tega gradiva knjižničarji črpajo informacije o lokalnih prireditvah in znamenitostih in jih posredujejo zainteresirani javnosti. Z navezavo dobrih stikov pa so knjižnice in turistična društva lahko tudi partner pri organizaciji skupnih razstav, predavanj in ostalih prireditev. ●

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

Upravni odbor Kalanovega sklada pri Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije
razpisuje na osnovi veljavnega pravilnika Kalanovega sklada

NATEČAJ ZA NAGRADE KALANOVEGA SKLADA

1. Za nagrade Kalanovega sklada lahko kandidirajo v obdobju med 15. 7. 2017 in 15. 7. 2019 objavljena dela:

- Samostojna strokovna ali znanstvena dela in prispevki na temo *Vizija in ideje za knjižnice prihodnosti*:

Sodobni svet se hitro spreminja. Družbene, ekonomske, tehnološke, demografske, podnebne, migracijske in še kakšne spremembe, vsakodnevno v majhnih odmerkih in z majhnimi koraki, občasno pa z močjo in katastrofalno, vplivajo na naša življenja. Ozaveščajo nas, da so vrednote in prioritete v življenju lahko tudi drugačne od trenutno prevladujočih. Sodelovanje, povezovanje, širjenje in deljenje znanja z drugimi, spoštovanje drugačnosti in različnosti, empatija, pomoč, skrb za sočloveka in okolje, odzivnost, ustvarjalnost, inovativnost, drznost ... so lastnosti, ki izpodrivajo tekmovalnost, potrošništvo, egocentrizem, individualizem ... Od nas zahtevajo proaktivno delovanje in iskanje novih poti, na ta način nastali produkti in storitve pa imajo na novo osmišljen družbeni vpliv.

Družbeno odgovorno, sodelovalno, trajnostno, angažirano in kritično knjižničarstvo so koncepti oz. usmeritve, ki že sami po sebi intuitivno spodbujajo napredek, premišljeni in načrtovani pa krepijo in plemenitijo posameznika in skupnost, še več – imajo lahko pomemben družbeni vpliv. Prepletajo se, lahko so med seboj skladni, dopolnjujoči, vsekakor pa zastavljajo drugačno – proaktivno knjižničarstvo. Knjižničarstvo nove generacije.

- Druga samostojna strokovna ali znanstvena dela in prispevki, ki so bili objavljeni v slovenskem ali tujem strokovnem oz. znanstvenem tisku. Prednost bodo imela dela, ki bodo obravnavala temi:
 - uporabniška izkušnja – metoda načrtovanja storitev po meri uporabnika,
 - odprti dostop v kontekstu upravljanja s knjižničnimi zbirkami.

2. Strokovna ali znanstvena dela, ki se potegujejo za nagrado Kalanovega sklada, lahko upravnemu odboru Kalanovega sklada predložijo posamezna bibliotekarska društva, Zveza bibliotekarskih društev Slovenije ali jih predlagajo člani upravnega odbora Kalanovega sklada.

3. Predlagatelj mora predložiti upravnemu odboru Kalanovega sklada predlagano strokovno ali znanstveno delo s kratko obrazložitvijo predloga.

4. Predlogi za nagrade Kalanovega sklada morajo biti predloženi upravnemu odboru Kalanovega sklada **najkasneje do 1. 8. 2019**.

5. Predloge za nagrade morajo predlagatelji predložiti pisno na naslov:

Kalanov sklad
Zveza bibliotekarskih društev Slovenije
Turjaška 1, 1000 Ljubljana

Upravni odbor Kalanovega sklada si pridržuje pravico, da nagrade ne podeli, če predložena dela po njegovi presoji ne ustrezajo razpisanim pogojem.

Upravni odbor Kalanovega sklada
za mag. Dunja Legat

Rezka Šubic Pleničar – dvaindvajseti nagovor

Rezka Šubic Pleničar in Silva Črnugelj med klepetom

Predračunalniški knjižničarji 24 m nad Vurnikovim trgom

V »Domu tisočerih zgodb«

Melita Ambrožič

Narodna in univerzitetna knjižnica
melita.ambrozic@nuk.uni-lj.si

Srečanje predračunalniških knjižničarjev. Radovljica, 7. junij 2018

Da se vezi, stkane v desetletjih skupnega dela v knjižničarstvu, tudi po upokojitvi ne prekinejo, dokazuje skupina t. i. predračunalniških knjižničarjev, ki se je letos zbrala na svojem tradicionalnem letnem srečanju že dvaindvajsetič. Pobudnica in organizatorka srečanj Rezka Šubic Pleničar, nekdanja direktorica Knjižnice A. T. Linhartaradovljica, je ob jubilejnem, dvajsetem srečanju, malce podvomila glede možnosti tovrstnih druženj v prihodnosti, kajti »čas prinese svoje in leta se nabirajo«

No, k sreči ji energije in volje ne zmanjka – njena (težko pričakovana) vabila na srečanje so se tudi letos, konec maja, znašla v poštnih nabiralnikih kolegov, ki so večino ali vsaj del delovne kariere preživeli v knjižnicah brez računalnikov, interneta, mobilnih tehnologij, družbenih omrežij, sistema Cobiss ... Tudi tokrat Rezka ni pozabila na »mlajše« predračunalniške knjižničarje, ki že nekaj let opravljamo funkcijo »pripravnikov« (častnega naziva

se bomo menda znebili ob vstopu v upokojske vrste). Tokrat sva z Janezom poskušala pripravniške naloge čimbolj odgovorno opraviti sama, kajti Alenka se nam zaradi udeležbe na kongresu založnikov ni mogla pridružiti.

Četrtekovo jutro v Radovljici je obetalo lep dan, Karavanke in Julijci so bili obsijani s soncem. Zbrali smo se v kavarni nove radovljiske knjižnice, kjer sta potekali

registracija in uvodno druženje ob kavici ter slastnih prigrizkih. Po prijetnem klepetu smo krenili v mansardni del knjižnice, kjer se nahaja dvorana za prireditve. Za glasbeni uvod je tokrat poskrbela Greta Šubic (flavta), Rezka pa je nanizala nekaj misli o srečanjih predračunalniških knjižničarjev ter njihovih udeležencih, prenesla nam je tudi pozdrave tistih, ki se letošnjega srečanja niso mogli udeležiti.

Dobrodošlico sta nam zaželeli gostiteljica srečanja, direktorica knjižnice Božena Kolman Finžgar, in podpredsednica Zveze bibliotekarskih društev Slovenije Katja Bevk. Sledil je ogled filma o razvoju knjižničarstva v Radovljici, ki je nastal pod režisersko taktirko Oskarja Šubica, še enega od vsestransko nadarjenih in dejavnih članov mladega rodu družin Šubic-Pleničar. Knjižnico A. T. Linhartaradovljica oziroma »Dom tisočerih zgodb«, kot je knjižnica poimenovana na eni od njenih predstavitev zbank, in njeno dejavnost je predstavila direktorica Božena Kolman Finžgar. Izpostavila je nekaj pomembnejših mejnikov v prostorskem razvoju knjižnice in razvoju njenih storitev, nato pa nas je povabila še k ogledu knjižničnih prostorov.

Majda Ujčič in Jože Urbanija obujata spomine na skupno pedagoško pot

Majda Ujčič in Jože Urbanija obujata spomine na skupno pedagoško pot

Joži Ahačič preizkuša udobnost bralnega ležalnika

Božena Kolman Finžgar udeležencem srečanja predstavlja prostore in opremo knjižnice

Zbirno mesto – knjižnična kavarna

Želodci so bili hvaležni Avguštinovim kuharjem

Radovljiška knjižnica se ponaša z več kot stoletno zgodovino delovanja, njene korenine segajo v leto 1906, ko je bila v Radovljici ustanovljena t. i. javna ljudska knjižnica za radovljiški sodni okraj¹. Od skromnih začetkov, tako z vidika knjižnega fonda kot prostorov, se je postopoma razvila v kulturno, izobraževalno, študijsko in informacijsko središče občine ter prostor za druženje in širjenje znanja. Desetletja so njen razvoj omejevali za knjižnično dejavnost neprimerni prostori, preselitev knjižnice iz radovljiške graščine v zgradbo na Gorenjski cesti 27 v letu 1972 je omogočila hiter razvoj njenih storitev ter občutno letno rast števila uporabnikov. Knjižnični prostori so kmalu postali premajhni in prostorsko stisko je za nekaj časa omilil k obstoječi stavbi leta 1998 dograjen prizidek. A že po dobrem desetletju se je pokazalo, da knjižnica brez novih, za knjižnično dejavnost namensko zgrajenih prostorov, ne bo mogla slediti potrebam in željam njenih uporabnikov. Gradnja nove knjižnice na Vurnikovem trgu se je začela že leta 2010, vendar je bila zaradi pomanjkanja finančnih sredstev v letu 2011 začasno prekinjena, tri leta kasneje pa zaradi stečaja izvajalca gradnje popolnoma ustavljena. Oktobra 2016 je

občina Radovljica uspela za dokončanje zgradbe pridobiti lastna sredstva. Odprtje knjižnice je bilo sicer načrtovano v decembru 2017, a se je zaključek del zaradi odkritih gradbenih napak in njihove sanacije zavlekel za nekaj mesecev, tako da je vrata bralcem odprla 26. aprila letos. Da so prebivalci radovljiške občine resnično težko pričakovali novo knjižnico, priča zapis na enem od spletnih portalov, ki odprtje knjižnice označi kot »dogodek stoletja v Radovljici!!!«².

Skupna površina knjižnične zgradbe znaša 2520 kvadratnih metrov in obsega pet etaž. Vsi prostori so dostopni gibalno oviranim, objekt pa je prilagojen tudi slepim in slabovidnim. V kletni etaži vabi k preučevanju lokalne zgodovine domoznanska soba s skoraj 2000 enotami gradiva. Obiskovalci knjižnice lahko v pritličju zgradbe posedijo v dnevni čitalnici s kavnarno. Prvo nadstropje vabi z bogatimi zbirkami leposlovja, mladinske in otroške literature ter glasbenega in filmskega gradiva. Strokovna literatura in čitalnica se nahajajo v drugem nadstropju, v tretje nadstropje je umeščena večnamenska dvorana, tih in miren kotiček za individualno delo nudijo štiri študijske

sobe. Posebej pa je treba omeniti teraso, z lepim razgledom na mesto in Karavanke v ozadju. Ob lepem vremenu je tu prijetno posedeti in uživati v branju. Tudi mi smo, ob prijetnem klepetu, obisk knjižnice zaključili na terasi.

Pregovor, da se »po jutru dan pozna«, tokrat vreme ni upoštevalo. Močan naliv je preprečil načrtovani sprehod skozi radovljiški Grajski park, ki sicer vabi s hladom gabrovega drevoreda, tako da smo pot do Linhartovega trga v starem jedru mesta »premagali« s pomočjo jeklenih konjičkov. Dvaindvajseto srečanje predračunalniških knjižničarjev smo zaključili v stari radovljiški gostilni Avguštin, ki slovi po dobri hrani in lepem razgledu na dolino reke Save, Jelovico in Julijske Alpe. Tem za pogovor kar ni hotelo zmanjkati. Ob slovesu smo si bili enotni – čez leto dni se srečamo ponovno. Pogledi so seveda bili usmerjeni v Rezko ... ●

¹ Glej več: Sinobad, J. (2006). 100 let javne knjižnice v Radovljici. Linhartovi listi, 5 (18), 1–4. Dostopno na naslovu: <http://www.rad.sik.si/wp-content/uploads/2014/04/linhartovi18.pdf>

² Glej: <http://duradovljica.rai.si/?p=3700>

(Za)pisana ustvarjalnost

